

TERCHOVÁ

Myšlienka na tento čas
VÝSLEDOK ŽABOMYŠÍCH
VOJEN JE ANI RYBA,
ANI RAK.

Tomáš Ulej

V januári uplynulo 333 rokov
od narodenia Juraja Jánošíka

FOTO – Vincent SYNÁK

VYDANÉ S FINANČNOU PODPOROU COBA AUTOMOTIVE, s.r.o.

2022

AUTOR – Ján NOVOSEDLIAK

Vážení spoluobčania,

už rok žijeme dobu, o ktorej keby nám niekto predtým povedal, že bude blízkou realitou, tak sa pri pomyslení na to buď neveriac-ky zháčime, alebo ľahkovážne pousmejeme. Prešiel rok, počas ktorého sme museli mnohé osobné i spoločné plány meniť, reduko-vať, korigovať, rušiť a nanovo plánovať. Začali sme sa zdraviť na dialku, v tom lepšom prípade laktami. Sociálny kontakt a komu-nikácia medzi členmi rodiny, i tá pracovná, sa veľakrát odohrávali „onlajn“ cez obra-zovky osobných počítačov, kde sme spolu „zúmovali“, „strímovali“ a neviem čo ešte. Opatrenia, príkazy, zákazy, usmernenia... Aj život našej obce bol a je týmto poznačený.

Pracovný režim a činnosť obecného úra-du sa museli uvedeným mantinelom prispôbiť. V týchto intenciách sa nám vlni podarilo pripraviť Jánošíkove i Cyrilome-todské dni. Vo všeobecnosti sme však or-ganizovanie spoločenských, kultúrnych či

športových podujatí, ktorými je Terchová známa, nahradili organizovaním testovania, prípravou odborných miest, distribúciou rú-šok, dezinfikovaním priestorov, hľadaním optimálneho variantu prevádzky školských zariadení a výchovnovzdelávacieho proce-su. Som rád, že sa rozbehla investičná akcia z eurofondov, ktorá sa týka rekonštrukcie a prístavby zdravotného strediska, a že sme dokončili rekonštrukcie škôlky, školských kuchýň, jedálne i multifunkčného ihriska. Aj táto doba ukazuje, že investície do zdra-votníctva, systému zdravotnej starostlivosti a školstva sú a budú kľúčovou otázkou sú-časnosti a blízkej budúcnosti.

Plne si uvedomujem, že veľmi ťažké ob-dobie zažíva cestovný ruch, ktorý má v Ter-chovej a okolí svoj potenciál a na ktorom stojí aj sociálna stabilita značnej časti na-ších rodín. Je to veľká výzva pre štátnu i ko-munálnu sféru, aby nové rozvojové impulzy

nielen v tomto sektore boli účinné a pri-niesli spoločný ošoh.

Mohol by som pokračovať ďalej, čo všet-ko sa zmenilo, zastavilo, čo všetko bolo ovplyvnené touto dobou. Naschvál jej v tom-to príhovore nedávam prívlastky, najmä ten, ktorého pôvod je z medicínskeho prostre-dia a ktorý je asi najčastejším slovom, čo sa v ostatnom roku každodenne dostáva našim ušiam. Nechcem vám ho pripomínať znovu. Mám nádej a verím tomu, že každá kríza je zároveň šanca na zmenu. Na zmenu k lep-šiemu. Začať musíme každý od seba. Tak to hovorili múdri ľudia a ja sa s tým stotožňu-jem. Snažme sa preto nestrácať túto osobnú výzvu pred oči. Potom bude šanca prežiť dobu, ktorej pomenovanie nám v ušiach bude znieť krajšie, ako to súčasné.

Jozef DÁVIDÍK
starosta obce

TERCHOVÁ

Vydáva: Miestne kultúrne stredisko Terchová,
ul. sv. Cyrila a Metoda č. 96, 013 06 Terchová

IČO vydavateľa: 00364886

Šéfredaktor: Ján Miho ml.

Redakcia: Katarína Halapiová, Alena Cingelová, Adriána Ondrušová

Redakčná rada: Mgr. Peter Cabadaj, Rudolf Patrňčiak, Ing. František
Kadaš, František Mucha, Mgr. Renáta Opalková,
Ing. Marián Zajac

Jazyková úprava: Mgr. Peter Cabadaj

Tlač: Varínska tlačiareň, Varín

Grafická úprava: Adriána Ondrušová

Adresa redakcie: MKS Terchová, tel. č. 041/5695 129,
0911 924 189, mks@terchova.sk
Obecný úrad Terchová, tel. č. 041/5695 138,
terchova@terchova.sk

Evidenčné číslo: 3548/09

ISSN 1338-8827

Vyšlo vo februári 2021

VYDANÉ S FINANČNOU PODPOROU COBA AUTOMOTIVE, s.r.o.

OBSAH

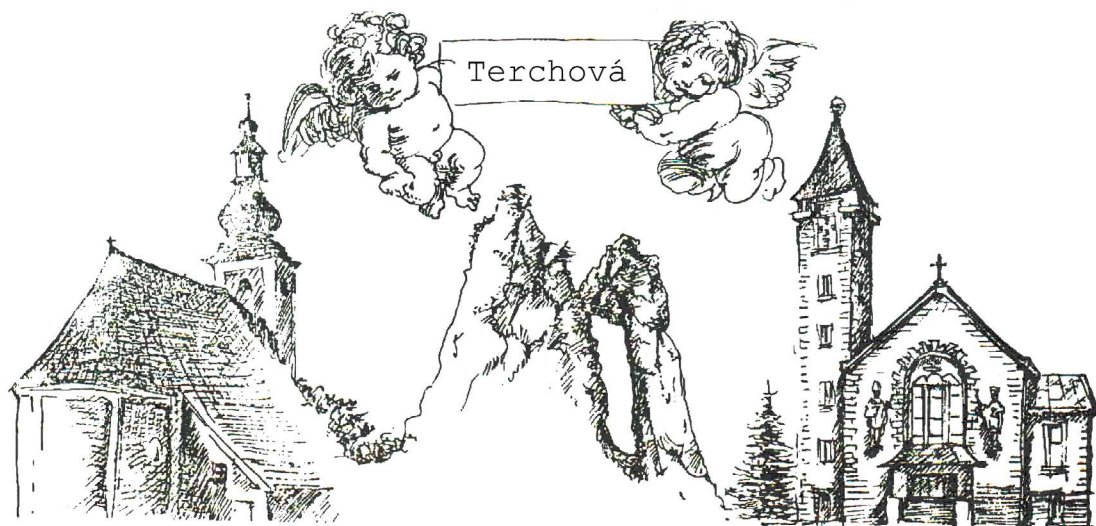
2	ÚVODNÍK Vážení spoluobčania,	24	OSOBNOSTI TERCHOVEJ (83.) Filip Komačka	29	NEUNIKLO NAŠEJ POZORNOSTI Podrobná turistická mapa Malej Fatry Escape room Jánošíkov príbeh
4-6	FARSKÉ LISTY Rok svätého Jozefa Pôst – obrátenie sa celým srdcom k Bohu Pred 70 rokmi zomrel salezián Jozef Stašo Trochu iná Jasličková pobožnosť Životné jubileum sestry Margaréty Poživencovej	25	DO VAŠEJ POZORNOSTI Nedožitá deväťdesiatka Jána Kulicha Za Slavomírom Chmelom	30-31	ŠPORT Filip Ondruš v dubnickom drese Lukáš Cingel sa s levmi dohodol na ďalšej spolupráci
7	SPOMIENKY	26-27	RECEPTY NA TENTO ČAS Pôstne obdobie	32	REKLAMA
8-11	SERIÁL Kamenný kríž u Ďuriškov Drevený kríž v osade Nogovia Kaplňka Panny Márie Kráľovnej u Nogov (Ne)známe rehoľné sestry z Terchovej (1.)	28	ZŠ S MŠ ADAMA FRANTIŠKA KOLLÁRA Zo života školy		
12-14	OBECNÝ ÚRAD INFORMUJE Prvé elektronické sčítanie obyvateľov Triediť odpad sa oplatí Bežkárské trate v okolí Terchovej Mobilné odberové miesto MOMAg Predplatné novín TERCHOVÁ Minister Roman Mikulec navštívil Terchovú				
15	NEUNIKLO NAŠEJ POZORNOSTI Jánošík v Slovenskom panteóne Pojašená čajka – láska				
16-17	LÚTORIADKY Zomrel čestný občan Terchovej Ondrej Demo				
18-19	JÁNOŠÍKOVE DNI Prípravy v plnom prúde				
20-21	REMINISCENCIA Storočnica narodenia Ladislava Záborského Chvastekoviny				
22-23	JUBILANT Životné jubileum Milana Opalku				

FOTO – Milan KOSEC

DO NOVÉHO ROKU VINŠUJEM VÁM, ĽUDIA,
ABY VÁM K REŤAZI NECHÝBALA BÚDA,
ABY STE VYHÚKLI TOMU, KTO VÁS SADIL,
SLNIEČKO VÁS HRIALO,
DÁŽDIČEK VÁS CHLADIL,
ABY STE NEHNILI, ABY VÁS NEKRADLI,
ABY VÁS CUDZOPASNÍKY NENAPADLI,
ABY VÁS KAMENEC PRIVČAS NEVYMLÁTIL,
MOR VÁS NEVYHUBIL, VÍCHOR NEVYVRÁTIL
ALEBO NEVZALA VEĽKÁ VODA AZDA,
ABY VÁS NEPREPIL NA KORENI GAZDA,
ABY STE VOŇALI, KEĎ Z VÁS BUDE SENO,
ABY VÁS OSTALO PÁR AJ NA SEMENO...

TERCHOVCOM VINŠUJE ĽUBOMÍR FELDEK

KRESBA Milan Opalka Noviny Terchová, 1990

Rok svätého Jozefa

Po Roku Božieho Slova, ktorý sa skončil 30. septembra 2020 (na sviatok sv. Hieronyma), vyhlásil Svätý Otec František mimoriadny Rok sv. Jozefa. Trvá od 9. decembra 2020 do 8. decembra 2021. K tejto udalosti napísal pápež František apoštolský list s názvom *Patris corde* (S otcovským srdcom). Vyberáme z neho pre povzbudenie a inšpiráciu v dnešnej dobe niekoľko myšlienok.

„Po Márii, Božej Matke, nijaký svätý nezaberá v pápežskom učení taký priestor ako Jozef, jej ženich. Moji predchodcovia hlbšie rozpracovali poslanstvo ukryté v nemnohých informáciách o sv. Jozefovi, ktoré nám odovzdali evanjeliá, aby lepšie objasnili jeho centrálnu úlohu v dejinách spásy. Blahoslavený Pius IX. ho vyhlásil za patróna Katolíckej cirkvi, ctihodný Pius XII. ho predstavil ako patróna robotníkov a sv. Ján Pavol II. ako ochrancu Vykupiteľa. Ľud ho vzýva ako patróna dobrej smrti.

Po 150 rokoch od jeho vyhlásenia za patróna Katolíckej cirkvi blahoslaveným Píom IX., 8. decembra 1870, by som chcel – ako hovorí Ježiš, aby z plnosti srdca prehovorili ústa – podeliť sa s vami s niekoľkými osobnými úvahami o tejto mimoriadnej postave, ktorá je taká blízka každému z nás v našej ľudskej situácii. Táto moja túžba ešte vzrástla počas mesiacov pandémie. Uprostred krízy, ktorá nás postihla, sme mohli zakúsiť, že naše životy udržiavajú bežní ľudia, na ktorých sa obyčajne zabúda. Neobjavujú sa v titulkoch novín a časopisov, ani na veľkých pódioch televíznych šou. Bezpochyby práve oni dnes píšu rozhodujúce príbehy našich dejín – lekári, zdravotné sestry, zamestnanci obchodov, upratovačky, opatrovatelky, prepravníci, poriadkové služby, dobrovoľníci, kňazi, rehoľné sestry a všetci, ktorí pochopili, že nikto sa nezachráni sám. Kolík ľudia každý deň prejavujú trpezlivosť, šíria nádej a snažia sa nezasiať paniku, ale spoluzodpovednosť. Kolík otcovia, mamy, starí rodičia či učitelia ukazujú našim deťom malými a každodennými gestami, ako čeliť kríze a ako ňou prechádzať, prispôbiac svoje

zvyky, hľadiac dopredu a povzbudzujúc k modlitbe. Kolík ľudia sa modlia, obetujú a prihovárajú za dobro všetkých. Všetci môžu objaviť vo sv. Jozefovi – mužovi, ktorý nepozorovane prechádza okolo, mužovi bežného, nenápadného a skrytého života – orodovníka, oporu a sprievodcu v ťažkých chvíľach.

Svätý Jozef nám pripomína, že všetci, čo sú zdanlivo skrytí alebo sú „v tieni“, môžu v dejinách spásy zohrávať nenahraditeľnú úlohu. Všetkým takýmto ľuďom patria slová uznania a vďaky...”

-vrsk, zaj-

FOTO – INTERNET

Poznámka: Celé znenie apoštolského listu si môžete prečítať na www.vaticannews.va

Pôst – obrátenie sa celým srdcom k Bohu

Čas plynie tak rýchlo a my vstupujeme do pôstneho obdobia. Od vypuknutia pandémie Covid-19 bolo veľa aktivít, ktoré sme uskutočňovali bez fyzickej účasti veriacich v kostole. Aj keď koronavírus ešte neutíchol, naše náboženské aktivity budú počas tohto pôstneho obdobia pokračovať.

Budeme sa aj naďalej usilovať o to, aby všetko, čo robíme, zostalo zamerané na Boha. Aby náš vzťah s ním bol viac upevnený, pretože Boh je centrom nášho života. Boh je pevný stredobod celého vesmíru, celej existencie. Všetko sa točí okolo Boha (teocentrizmus).

Plán Boží

Do čias Kopernika sa to nazývalo *geocentrizmus* – všetko sa točí okolo Zeme. Zem bola považovaná za stredisko vesmíru. Potom sa však zistilo, že aj Zem obieha ako kolotočová hojdačka okolo slnka, čo vedci nazvali *heliocentrizmus*. Pravda, dnes z vedy vieme, že ani slnko nie je centrom celého vesmíru, ale len našej slnečnej sústavy; takých slnečných sústav je vo vesmíre mnoho. A všetky tieto slnka sú závislé – obrazne povedané, točia sa okolo Boha, a tomu hovoríme *teocentrizmus*.

Kristus, Kráľ neba i zeme, nás neprišiel učiť ani zemepis, ani dejepis ani astronómiu, ale chcel nám ukázať správnu cestu životom. Dať nám správny svetonázor. Preto svojim slovom i životom tak veľmi zdôrazňoval *teocentrizmus*, čiže všetko na svete má slúžiť na oslavu Boha. Toto Pán Ježiš káže, toto aj svojim životom ukazuje. „Neprišiel som plniť svoju vôľu, ale vôľu toho, ktorý ma poslal... Mojim pokrmom je plniť vôľu Otcovu.“

Podľa vôle Otcovej Ježiš žije a zomiera. Plní plán Boží, plní pridelenú úlohu, ktorou je spása sveta. Pre Božiu vec položí Ježiš svoj život. Nejde mu o vlastnú česť a slávu, ani o úspech. Ide mu len o Boha, a aby aj svet poznal Božiu dobrotu.

Náš kresťanský život má byť radikálne sústredený na Boha. Poznáme tiež slovo *egocentrizmus* – keď niekto chce robiť centrum sveta zo seba, keď chce, aby sa všetko krútilo okolo neho a bolo je mu po vôli. Keď človek chce byť stredobodom svetového kolotoča. A mnohokrát nosíme v sebe tento postoj, no nakoniec sa presvedčíme, že sme len prach.

Tri kajúce skutky

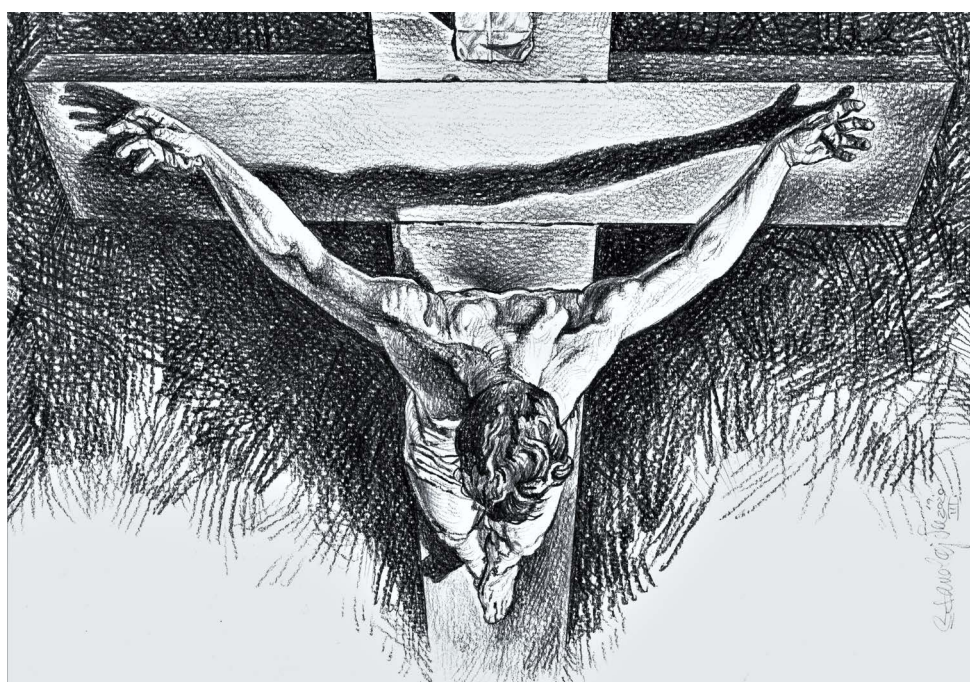
V pôstnej dobe nás Sväté písmo upozorňuje: „*Pamätaj, človeče, že si prach a na prach sa obrátiš.*“ Týmto slovami Písmo človeka upozorňuje, že všetko je márnosť, okrem budovania úprimného vzťahu s Bohom.

Majme odvahu urobiť radikálnu zmenu v našom živote. Majme odvahu povedať radikálne nie hriechu, lebo hriech nás nielen odľučuje od Boha, ale tiež ničí naše spojenie s ním. Aj náš prirodzený a každodenný život robí ťažkým, nepríjemným, zlým, smutným a nešťastným.

K radikálnej zmene života nám môžu pomôcť tri kajúce skutky pôstneho obdobia: **Deliť sa** (almužna), **modliť sa**, **postiť sa**. Takto si upevníme naše spojenie s Bohom a obrátime sa celým srdcom k Nemu. Ako k centru vesmíru, aby nás nič neodlúčilo od *Kristovej lásky* – ani úzkosť, ani prenasledovanie, ani hlad, ani nahota, ani nebezpečenstvo, ani meč, ani choroby a ani pandémie.

Požehnané pôstne obdobie praje

páter Thomas TULUNG, SVD

Stano Lajda: Ukrižovaný (kresba, 2020)

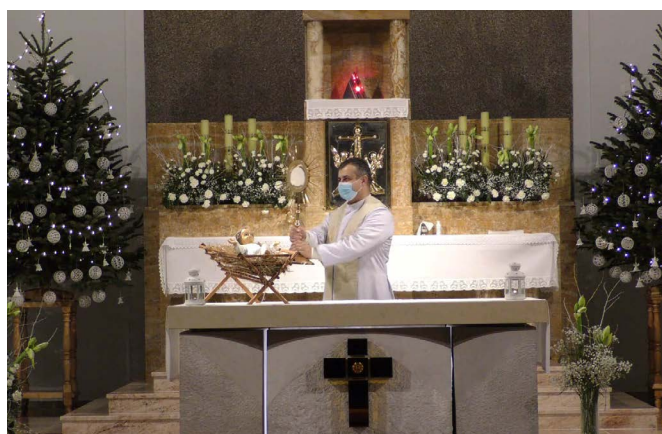

Pred 70 rokmi zomrel salezián Jozef Stašo

Dňa 21. februára 2021 uplynulo sedemdesiat rokov od záhadného úmrtia prvého terčovského kňaza a trpiteľa za vieru Jozefa Staša. Počas vlaňajších Cyrilometodských dní, 5. júla 2020, sme mu odhalili na farskej budove pamätnú tabuľu.

-zaj-

FOTO – František MUCHA

Trochu iná Jasličková pobožnosť

V piatok 25. decembra 2020, na Slávnosť narodenia Pána, sa konala v našom kostole tradičná Jasličková pobožnosť. Nebola však ako po minulé roky. Liturgickú pobožnosť s adoráciou sprevádzali veriaci ľudovými koledami a spevmi. Pre opatrenia proti šíreniu koronavírusu sa na tejto pobožnosti mohlo zúčastniť maximálne 50 osôb. Po jej skončení preto zaradila káblová Terčovská televízia v spolupráci s farským úradom do vysielania záznam z minuloročnej Jasličkovej pobožnosti.

-red-

FOTO – František MUCHA

Sestra Margaréta Poživencová s pátrom Jozefom Šabom, SVD

Životné jubileum sestry Margaréty Poživencovej

Dňa 17. januára 2021 sa dožila 70 rokov života naša rodáčka, rehoľná sestra Margaréta Poživencová. K tomuto jubileu Vám chceme, milá sestrička, popriať hojnosť Božích milostí a pevné zdravie. Nech sila prameniaca z Kristovho kríža, ochrana Panny Márie a sv. Jozefa sú Vašou každodennou posilou. To Vám v modlitbách vyprosujú vďační rodáci z Terchovej.

-red-

FOTO – Milan KOSEC

POĎAKOVANIE

*Keď sme si mysleli, že všetko
zlé je už za nami,
nečakane odišiel si a my ostali sme sami.
Tvoje láskavé a dobré srdiečko
zrazu prestalo biť
a my nevieme, ako ďalej bez Teba budeme žiť.
Tvoje obľúbené miesta sú zrazu prázdne,
nám ostali len spomienky
na Teba tak krásne.
My dobre vieme, ako veľmi si nás ty rád mal,
aj to posledné by si nám vždy dal.
Ďakujeme Ti za Tvoju lásku,
starostlivosť, dobrotu,
vždy rád pomohol si, vďaka
aj za Tvoju ochotu.
Tak veľmi by sme si želali, aby sa vrátil čas,
aby Tvoje vtipy mohli sme počuť zas.
Rozveseľoval si nimi všetkých vôkol nás,
navždy nám ostane v pamäti Tvoj hlas.
Manžel, ocko náš drahý, tak veľmi Ťa ľúbime,
dúfame, že len na chvíľku sa s Tebou ľúčime...
Tvoja Zuzka, Jojo, Lucka a Anička*

Z úprimného srdiečka ďakujeme všetkým
príbuzným, známym, susedom, kolegom
a kamarátom, ktorí sa prišli rozlúčiť
s našim milovaným manželom a ockom

Jozefom Káčerom,

ktorý nás nečakane opustil 18. 1. 2021

*S láskou spomína a za všetko
ďakuje smútiaca rodina*

Kazmír Cejpek v strede

PARTE

*Ten, kto žije v našich srdciach,
nikdy nezomiera.*

S hlbokým žiaľom oznamujeme všetkým
príbuzným, priateľom a známym, že
dňa 6. januára 2021 nás vo veku 88
rokov opustil náš milovaný manžel, brat,
švagor, krstný otec, strýko a priateľ

Ing. Kazimír Cejpek

Posledná rozlúčka s našim
drahým zosnulým bola
v piatok 8. januára 2021 o 11. hodine
na miestnom cintoríne v Jarku.

Ľúči sa smútiaca rodina

PARTE

*Je taká chvíľa.
Skončí sa život,
začína spomienka...*

S hlbokým zármutkom v srdci
oznamujeme všetkým príbuzným,
priateľom a známym, že nás dňa
13. 12. 2020 po dlhej a ťažkej chorobe
opustil náš milovaný manžel, otec, starý
otec, švagor, krstný otec, strýko a sused

Ladislav Cingel

vo veku 83 rokov.

Posledná rozlúčka so zosnulým bola dňa
15. 12. 2020 v utorok o 14.00 hod.
na cintoríne v Handlovej.

Smútiaca rodina

POĎAKOVANIE

Ďakujeme všetkým príbuzným, priateľom,
susedom a známym, ktorí sa prišli
23. decembra 2020 rozlúčiť s našou
zosnulou mamou a starou mamou

Irenou Cabadajovou,
rodenou Vráblovou,

ktorá vo veku 76 rokov odišla do
večnosti. Naše osobitné poďakovanie
patrí dôstojnému pánovi farárovi,
pátrovi Pavlovi Hudákovi, SVD, za jeho
veľké porozumenie a ústretovosť.

*Synovia Peter s rodinou
a Pavol Cabadajovci*

SPOMIENKA

*Čas plynie a nevráti,
čo vzal, zostali len
spomienky v srdci.*

Matúš Hanuliak
(1919 – 1962)

Ludmila Hanuliaková,
rod. Synáková
(1920 – 2001)

S úctou spomína celá rodina

Kaplnky, kríže – Božie muky, sochy svätých či zvonice sú hojne rozosiate po celom terchovskom chotári. Popri cestách, v osadách, na kopcoch, pri domoch... Dodávajú miestam, na ktorých sa nachádzajú, ďalší rozmer. Ten človek pochopí, až keď sa na tom mieste zastaví, zamyslí, porozhliada a pomodlí. Tak ako zbožný terchovský umelec, ktorý v priebehu storočí roztrúsil svoje kamenné, drevené i železné artefakty po Terchovskej krajine, aby vydal svedectvo o dobe, v ktorej žil, a zanechal posolstvo pre súčasnosť. Preto sme sa rozhodli na stránkach obecných novín mapovať a približovať tieto zaujímavé miesta ako príspevok k lepšej orientácii a poznaniu miestnej – terchovskej histórie.

V tomto čísle si bližšie predstavíme kamenný kríž u Ďuriškov, drevený kríž v osade Nogovia a Kaplnku Panny Márie Kráľovnej v tej istej osade.

KAPLNKY A KRÍŽE V TERCHOVSKEJ KRAJINE
(XXXI., XXXII., XXXIII.)

Kamenný kríž u Ďuriškov

Kríž bol postavený presne pred 75 rokmi z vďaky za skončenie Druhej svetovej vojny, ktorej front prechádzal aj hornotíziňským chotárom. Na tmavej kameninovej doske v strednej časti kríža je napísané: „Ježišu ukrižovaný, smiluj sa nad nami! Venoval Vendelín Ďuračka a občania. 1946.“ Vendelín Ďuračka bol vtedajší richtár a blízko tohto miesta mala jeho rodina aj krčmu. V súčasnosti žije ešte jeho syn Jozef Ďuračka starší (1942), s ktorým som sa stretol vlani v lete u Káčerov. Zaspomínal si na detstvo i rodičov: „Bol som malé decko, veľa si nepamätám, ale otec spomínal, že ľudia sa báli frontu. Otec sa narodil u Matejíčkov v roku 1912 a zomrel v 1994 roku. Mama Ľudmila bola zas ročník 1920 a zomrela v roku 2007.

Čo sa týka kríža u Ďuriškov, chodievalo sa tam modliť veľa ľudí. Zastavovali sa cestou do roboty, alebo keď niekto zomrel; tak sa pri ňom modlievali z viacerých osád.“

Kríž je vytesaný s najväčšou pravdepodobnosťou terchovskými kamenármi, z terchovského pieskovca, meria približne dva a pol metra a pozostáva z troch častí. Spodný kváder, vysoký 30 centimetrov, tvorí podstavec. Naň nadväzuje väčší kváder, v ktorom je umiestnená spomínaná kameninová doska s nápisom. Zakončený je metrovým krížom so sochou ukrižovaného Krista. Tá je epoxidová, zo Spolku sv. Vojtecha, a osadená bola v roku 2006, keď predošla sa vplyvom počasia rozpadla. Okolo kríža je drevený štekový plot štvorcového tvaru, vo vnútri ktorého rastie zimozeleň a grušpan. Celkový priestor je dotvorený štyrmi lipami. Dve zadné sú zrejme mladšie, ale dve predné, hrubšie, prezrádzajú,

že na tomto mieste sa mohlo nachádzať niečo aj pred osadením súčasného kríža. Našu predtuchu potvrdil pán Viktor Kačeriak, čochvíľa 90-ročný pamätník, ktorý spomína, že na tom mieste bol predtým drevený kríž.

O toto pietne miesto sa tunajší obyvatelia pekne starajú a spoločnými silami upravujú. Hanka Kvasnicová spolu s mamou Jozefínou spomínajú posledné minuloročné úpravy: „Všetci susedia z okolia, či už Martinusikovia, Repánovia, Staňovia, Mihovia, Adamovskí, Hajní, Stančiakovia, sa o to staráme. Bratia urobili plot, Ivan Repán lavičku, Hanka Paučinová obnovila farbou sochu Krista na kríži a písomká na doske. Ešte keď žil Viktor Rehtorík, tak osadil na jednu lipu asi štyri metre nad zemou aj malú drevenú kaplnku s Pannou Máriou, a pod ňu krátke zamyslenie napísané na tabuľke – Priateľu, kam kráčaš? Nezabudni, že som Tvoj Vykupiteľ, ktorý za Teba veľmi trpel. A preto počkaj chvíľu na tomto mieste a pozdrav ma!“ V roku 2006, keď okolo obnovy chodil strýko Jožko Miho, sa uskutočnila pri kríži aj svätá omša, ktorú slúžil vtedajší kaplán páter Peter Kubík, SVD.

Drevený kríž v osade Nogovia

Kríž je postavený pri vstupe do osady, na mieste, z ktorého sú nádherné výhľady do okolia. Na južnom horizonte vidieť pri dobrom počasi takmer celý hrebeň Krivánskej Malej Fatry. O histórii kríža nám viac prezradí dôstojný pán dekan Ján Smolka, ktorý má k osade silný osobný vzťah.

„Celý môj život je pevne spätý s osadou u Nogov, rodiskom mojej mamy Terézie, miestom, kde som niekoľko rokov po narodení býval. Neskôr som tu trávil prázdniny, či takmer každú sobotu a nedeľu. Môžem povedať, že na nogovskom vzduchu som vyrastal a spútal sa s týmto krásnym miestom pod slnkom navždy. Od mladého veku som cítil v sebe povolanie ku kňazstvu. Keď sa v roku 1992 blížil čas nastúpenia do seminára, vedel som, že niečo mne milé a vzácné tak trochu opúšťam. Preto sa patrilo nejako rozlúčiť. Z času na čas sa pri rozhovoroch mamy a jej súrodencov pretriasala myšlienka postaviť u Nogov kríž, ku ktorému by sme sa v čase trávenom na rodnej postati chodili spoločne modliť. Dovtedy sme sa modlievali každý večer po robote v kuchyni pri šporhelte. V mieste zvanom Kút sa týčil mohutný červený smrek, obkolesený majestátnymi bukmi. Všetko do seba začalo zapadať. V jeden deň sme s už nebohým Viktorom Rechtorikom s bruchačkou tento smrek zrezali, s určením stať sa drevom na kríž, ktorý bude takou mojou pečatou u Nogov. K tomuto dielu sa pridali aj Jožko Miho s bratom Viktorom, u ktorých sa rezali hranoly na kríž. Ten bol osadený na mieste zvanom Pod ploty v roku 1994 a týči sa tam dodnes. Mimo chodcom, na toto miesto sa chodili ľudia od Nogov pozeráť do doliny, či niekto nejde domov od autobusu alebo z obchodu, aby mu išli naproti. Na postavení kríža sa podieľali moja mama, jej brat Fero, moja krstná mama s krstným otcom a Viktor Rechtorik so spomínanými bratmi Mihovcami. Zub času postupne konal svoju

prácu, preto sme po dvadsiatich rokoch, v roku 2014, kríž obnovili. Vtedy sa aj nahradil menší korpus Ukrižovaného väčším. V dolnej časti kríža sa nachádza z kovu vyrobený Kristov monogram PX – Pax Christi (Pokoj Kristov), jeden z najstarších a najrozšírejších kresťanských symbolov. Prislúchajúcu dôstojnosť krížu dáva i vkusná záhradka s kvetmi, odkiaľ svedok viery Nogovcov žehná aj dvom kňazom pochádzajúcim z osady. Pri kríži sa v roku 2014 a 23. augusta 2015 konali sväte omše, na ktorých bol okrem rodákov prítomný aj vtedajší správca terchovskej farnosti páter Pavol Kruták, SVD“ – uviedol zaujímavé súvislosti o kríži súčasný kňaz vo farnosti Nemšová.

FOTO – JÁN SMOLKA

Kaplnka Panny Márie Kráľovnej u Nogov

Keď budete niekedy prechádzať osadou Nogovia, určite si všimnete jednu netradičnú kaplnku. Aj o nej nám viac informácií ochotne prezradil duchovný otec Ján Smolka: „V roku 2015 sme s Božou pomocou zrekonštruovali drevenicu. Priam sa pýtalo prejavíť vďačnosť mojim starým rodičom, bez ktorých by sme toto krásne miesto nemali. Povedal som si, že vhodné by bolo postavenie malej kaplnky, no veľa som rozmýšľal, akej. Raz, keď sme sa s už nebohým Jožkom Nogom prechádzali cez Kračaviny, padol mi do oka neobvyklý peň. Statný, s dvoma rázsochami, vyrastený pred úctivými desiatkami rokov, ako stvorený pre zamýšľanú kaplnku. S pomocou Milana Repáňa a s traktorom od Garlíkoviev bol peň dotiahnutý na dvor. Tam som ho opracoval aj s Paľom Nogom, ktorý neskôr urobil i strechu, a osadili na miesto. Korpus kaplnky vyrobil Peter Noga podľa kaplnky na lipe u Ďuračku. Do kaplnky sme vložili Panu Máriu Kráľovnú, podľa sošky po starých rodičoch. V roku 2017 ju požehnal a zasvätil Panne Márii Kráľovnej nitriansky biskup Mons. Viliam Judák.“

TEXT a FOTO – Marián ZAJAC

(Ne)známe rehoľné sestry z Terchovej (1.)

Pri príležitosti sedemdesiateho výročia posvätenia nášho chrámu bola vydaná aj kniha Rímskokatolícky Kostol svätých Cyrila a Metoda v Terchovej (1949–2019). Publikácia okrem podstatných informácií o výstavbe nového kostola mapuje tiež históriu i súčasnosť Farnosti sv. Martina Terchová.

Medzi zverejnenými informáciami nechýbajú ani tie, ktoré sa venujú duchovným povolaniam z našej farnosti. Snažili sme sa zachytiť čo najviac údajov o terchovských kňazoch, rehoľníkoch i rehoľničkách, ktorí zasvätili svoj život Pánovi a ohlasovaniu Evanjelia. V kapitole o rehoľných sestričkách sme uviedli všetky žijúce rodáčky, netušiac, že z Terchovej pochádzali aj rehoľničky, ktoré sú už vo večnosti. Na túto skutočnosť ma najskôr upozornil Bernard Maruna, ktorý mi po prečítaní vyššie uvedenej knihy v jednom vzájomnom rozhovore avizoval, že si spomína na rehoľnú sestričku pochádzajúcu od Krištofikov. To bol prvý impulz. Nezávisle od toho, o dva-tri týždne neskôr, sa o rehoľnej sestre z rodiny zmienil aj Milan Opalka. Vtedy vo mne dozrelo rozhodnutie, že sa pokúsím zaplniť „biele miesto“ ohľadom rehoľných sestričiek z Terchovej.

Pátranie po relevantných informáciách nebolo jednoduché. Vďaka dobrým ľuďom sa mi ale podarilo získať veľmi zaujímavé textové i fotografické materiály nie o jednej, ale hneď o štyroch rehoľných sestrách pochádzajúcich z kraja pod Rozsutcom. Toto je na histórii azda najzaujímavejšie. Ak sa do bádania zavrtate, odhalí vám často viac ako čakáte. Postupne som sa tak dozvedal o rehoľných sestrách Alberte (Štefánia Krištofiková), Bazile (Mária Romančíková), Archangele (Jozefa Rybárová) a Rustike (Jozefína Janíková). O ich živote a rehoľnom účinkovaní sa dozviete viac na stránkach našich novín.

V tomto čísle si bližšie predstavíme sestru Bazilu, občianskym menom **Mária Romančíková**, od narodenia ktorej uplynulo 25. decembra 2020 rovných sto rokov. Pri získavaní informácií o nej mi ochotne pomohli páter Tomáš Gerboc, SVD, sestra Mária Florková, SSps, a Milan Opalka.

-zaj-

Sestra Bazila

Mária Romančíková sa narodila 25. decembra 1920 v Hornej Tižine – osada Jankovia.

Do Misijnej kongregácie Služobníc Ducha Svätého (SSps) vstúpila 14. októbra 1939 v Spišskom Štiavniku, kde 6. júla 1942 zložila prvé rehoľné sľuby. Doživotné rehoľné sľuby zložila 6. júla 1948 v Ivanke pri Nitre. Do večnosti odišla 22. septembra 1982 v Rúbani (okres Nové Zámky), kde je aj pochovaná.

Otec jej zomrel, keď mala Mária jedenásť rokov. A hoci už vtedy pociťovala túžbu po zasvätenom živote, predsa len bolo treba pomôcť pri výchove mladších súrodencov, a tak svoju túžbu vložila do Božích rúk. Keď mala sedemnásť rokov, napísala si žiadosť o prijatie do Misijnej kongregácie Služobníc Ducha Svätého v Spišskom Štiavniku. Keďže sa v tom čase už začal intenzívnejšie prejavovať vojnový stav, predstavení jej odporučili ešte čakať. Vy-túžený list ale napokon prišiel a bolo v ňom uvedené: „Deň Vášho vstupu je 14. október 1939.“

Prvým misijným nasadením sestry Bazily bol Detský domov v Mokradi na Orave, kde pomáhala pri domácich prácach. Po roku sa vrátila do Spišského Štiavniku, ukončila základné vzdelanie a absolvovala zdravotnícku prax v nemocniciach v Žiline a Kežmarku. Neskôr, po zložení doživotných rehoľných sľubov, absolvovala ešte dvojročnú zdravotnú školu v Nitre. Vzápätí pracovala až do júla 1959 v nemocnici v Kežmarku, odkiaľ išla vedno so sestrami Janou a Anežkou do Podolíňa. Pobudla tam rok a pol, chvíľu bola tiež v Slovenskej Lupči a Charitnom domove pre rehoľné sestry v Bílej Vode v Čechách (okres Jeseník). Odtiaľ putovali staršie a chorľavejšie sestry v roku 1969 do Charitného domova v Rúbani. Medzi nimi bola aj sestra Bazila.

Biografický dokument

Keďže redakcia našich novín má k dispozícii vlastnoručne napísaný životopis sestry Bazily, rozhodli sme sa ho celý uverejniť. Text zo sedemdesiatych rokov prešiel len základnou jazykovou úpravou – v súlade s aktuálne platnou normou spisovnej slovenčiny.

„Narodila som sa v Hornej Tižine, 25. 12. 1920, do rodiny roľníckych rodičov. Obaja rodičia sa usilovali zachovávať Božie prikazy a žili v bázni pred Pánom. Takto sa usilovali aj vychovávať svoje deti, ktorých im Pán požehnal vcelku deväť, a to šesť chlapcov a tri dievčatá. Jeden chlapec a jedno dievča ako dojčatá umreli. Mne Pán doprial uzrieť Jeho svetlo ako šiestemu dieťaťu. Takto som rástla medzi piatimi chlapcami a jednou sestrou, ktorá je odo mňa staršia o desať rokov.“

Mladosť sme mali ozaj peknú a veselú, lebo sme sa mali navzájom všetci radi. Na ľudovú školu som sa tešila, lebo ma už bratia vopred učili čítať a písať. Keď som mala deväť rokov, bola som na

Prvom svätom prijímaní. Ešte dnes sa na to dobre pamätám, s akou veľkou bážňou a úctou voči Bohu sme sa celá trieda na túto veľkú milosť tešili a pripravovali. Keď som mala jedenásť rokov, zomrel nám dobrý otecko. Bola to ťažká rana, lebo nás ostalo ešte päť nezaopatrených detí. Najstarší brat prevzal vedenie celkového majetku a mamička sa starala o našu výchovu. Pán nám všestranne pomáhal.

Ako som prišla na myšlienku misijného povolania? Od malička som túžila po kláštore, ale po oteckovej smrti som nechcela mamičku nechať samu, lebo medzitým sa staršia sestra vydala. Tak som sa len modlila, aby sa stala vôľa Božia. Keď som mala 14 rokov, boli u nás Sväté misie. Tá kázeň o svätej čistote ma úplne strhla a odvtedy sa moja túžba po kláštore len stupňovala. Toto ma už neopustilo, až kým sa moja túžba prakticky nesplnila. Ako šestnásťročná som opustila už aj hospodársku školu, a tak som ostala ešte rok pomáhať doma mamičke a súrodencom. Po týchto rokoch som sa rozhodla napísať prosbu o prijatie do Kláštora misijných sestier SSsP v Spišskom Štiavniku. Odpoveď mi prišla taká, že ma nateraz nemôžu prijať, lebo sa už začínali vojnové nepokoje. Bola v nej však doplnená nádej, že ak sa to upokojí, hneď sa mi ohlásia.

Ostala som ešte doma, ale moja myseľ bola často v kláštore. Konečne došiel aj ten vytúžený list, v ktorom bolo napísané „14. X. 1939 je deň Vášho vstupu“, s priloženým prospektom. Hneď som si prichystala potrebné veci a 14. X. 1939 som prvý raz prekročila prah rehoľného domu. Veľmi dojímavo zapôsobil na mňa pozdrav milých, vtedy predstavených – sestry Makaris, Matky Emmerany a spolusestier: „Boh Duch Svätý nech požehná váš príchod.“ Tu som si s pomocou Božou zvykla čoskoro a bola som zadelená k rôznym domácim prácam. Po ukončení aspiratu a postulátu smela som z milosti Božej prijať sväté rehoľné rúcho – v roku 1940, 6. júna, a meno sestra Bazila.

V noviciáte, v treťom polroku, bola som zadelená do Misijného domu vo Vidinej pri Lučenci – ako výpomoc spolusestrám v kuchyni. Potom som sa zas vrátila do Spišského Štiavniku, kde som mohla 6. júla 1942 zložiť prvé sväté sluby. Dva týždne po sv. sluboch som bola preložená do Detského domova v Mokradi. Tu som pracovala pri domácich prácach niečo vyše roka. Po uplynutí tohto času som išla zas do Spišského Štiavniku, kde som si dokončila meštianske školy. Potom som išla na prax do nemocnice v Žiline, neskôr do Kežmarku.

Večné sluby som skladala 6. júla 1948 v Ivanke pri Nitre, odkiaľ som potom chodila do ošetrovateľskej školy (dvojročky) v Nitre. Po ukončení tejto školy bola som zadelená naspäť do Kežmarku, kde som vcelku pracovala 15 rokov. Odtiaľ nás štátne orgány v noci 20. júla 1959 sťahovali do Slovenskej Lupče. Odvtedy pracujem v rôznych charitných domovoch, nakoľko ma Pán navštívil chorobou.“

Za vlastnoručne napísaným životopisom sestry Bazily nasledujú zaujímavé spomienky, ktoré uverejňujeme v ich autentickom znení.

Spomienky na Matku Virgiliu

„Počas mojich mladších rokov pôsobili Matka Virgilia na nás mladých svojou srdečnosťou a radosťou z našich úspechov. Vtedy som ich mala možnosť poznať, len keď nám dávali prepustenie k sv. slubom a z návštevy. Veľmi na mňa zapôsobil ich nenáročnosť, jednoduchosť a odovzdanosť do Božej vôle pri všetkom. Poučovania a vysvetľovanie sv. Pravidiel brali Matka Virgilia vždy vážne a dôkladne a často to porovnávali s naším blahoslaveným Ocom Arnoldom, s jeho duchom a správaním. V tomto duchu nám v ťažkých vojnových nepokojoch dávali aj exercície. Boli tak plné po teologickej stránke, ako keby nám ich bol dával kňaz. Počas Druhého vatikánskeho koncilu vždy sa nám snažili niečo o ňom a jeho pokračovateľoch preložiť z rôznych nemeckých časopisov.

Počas môjho rehoľného života bola som zadelená k rôznym domácim prácam. V roku 1942, len dva týždne po prvých svätých sluboch, poslali ma Matka Virgilia do Detského domova v Mokradi.

Tak ako vždy pri odchode, dávali nám krátke a stručné poučenie: „Len chodte, dobre si všetko všímajte a pracujte na slávu Božiu.“ Po jednom a pol roku ma Matka Virgilia odvolali a určili mi doplniť si meštianske školy a následne dvojročnú ošetrovateľskú, ktorej učenie som potom prevádzala v praxi v nemocnici v Kežmarku 15 rokov.

Matka Virgilia sa vždy srdečne s nami tešili, keď sme im pri návšteve spomínali naše úspechy. Vždy veľmi kládli dôraz na plnenie vôle Božej. Zachovanie dobrého rehoľného ducha im vždy najviac ležalo na srdci, čo aj oni svojim príkladom dokazovali.

V roku 1944, keď bolo SNP, jedného dňa vtrhlo k nám do budovy v Spišskom Štiavniku ozbrojené gestapo, ktoré si žiadalo prehliadku domu pod zámienkou, či tam neschovávame Židov. Všetky sestry nás uzavreli do jednej miestnosti a vzali so sebou Matku Virgiliu a Matku Emmeranu, ktoré museli s touto nemilou návštevou chodiť po našich budovách, aj hospodárskych. Najprv im gestapo pohrozilo, že ak niekoho mimo oznámených chorých sestier nájdú, hneď ho odstrelia...”

Záverom ešte pripomenieme, že text o sestre Bazile (Mária Romančíková) je vôbec prvým uverejneným článkom o tejto rodáčke z Terchovej. Druhý diel nášho seriálu bude venovaný rehoľnej sestre Alberte, občianskym menom Štefánia Krištofiková.

Spracoval Marián ZAJAC
FOTOARCHÍV – SSsP

Kaplnka na lipe u Ďuriškov. FOTO – Marián ZAJAC

Prvé elektronické sčítanie obyvateľov

Rok 2021 je pre nás z pohľadu budúcnosti veľmi dôležitý, pretože na Slovensku sa po 10 rokoch realizuje v gescii Štatistického úradu SR sčítanie obyvateľov, domov a bytov. Prvýkrát je integrované a plne elektronické. Prvú fázu najrozsiahlšieho štatistického zisťovania, ktorá sa zamerala výlučne na sčítanie domov a bytov, má už Obec Terchová za sebou. Vďaka kvalitnej práci zamestnancov obecného úradu a výbornej spolupráci so správcami nehnuteľností a predsedami spoločenstiev vlastníkov bytov bola naša obec medzi prvými, ktoré ukončili sčítanie domov a bytov. Druhá fáza elektronického sčítania je zameraná na sčítanie obyvateľov a uskutoční sa od 15. februára 2021 do 31. marca 2021.

Sčítanie obyvateľov je pre samosprávu dôležité, pretože od počtu sčítaných obyvateľov závisí, v akej výške získajú jednotlivé mestá a obce podielové dane. Tie využíva aj Obec Terchová na financovanie bežných činností, údržby miestnych komunikácií, verejného osvetlenia, základnej a materskej školy či detských ihrísk. Získané finančné prostriedky môžu byť zdrojom na realizáciu rozvojových projektov obce.

Kto sa môže na sčítaní zúčastniť?

Zúčastniť sa na sčítaní je právom a zároveň zákonnou povinnosťou každého občana Slovenskej republiky s trvalým, prechodným, obvyklým alebo tolerovaným pobytom v SR.

Čo musím urobiť?

Sčítanie je JEDNODUCHÉ a RÝCHLE. Obyvateľ Terchovej sa sčíta sám alebo za pomoci blízkej osoby prostredníctvom počítača, tabletu alebo mobilu s pripojením na internet. Sčítací formulár bude zverejnený na webovej stránke www.scitanie.sk alebo v mobilnej aplikácii Štatistického úradu SR, ktorá bude čoskoro dostupná na stiahnutie.

Vzhľadom na pandemickú situáciu a na základe rozhodnutia Vlády SR sa dátum asistovaného sčítania obyvateľov posúva na termín od 1. apríla 2021 a potrvá najneskôr do 31. októbra 2021. Na dosčítanie obyvateľov budú k dispozícii MOBILNÍ ASISTENTI a KONTAKTNÉ MIESTA, o ktorých prídruďne informácia na webe obce www.terchova.sk začiatkom apríla.

Čo znamená rozhodujúci okamih sčítania?

Všetky údaje, ktoré obyvateľ počas sčítania vo formulári uvedie, sa musia vzťahovať na rozhodujúci okamih sčítania, ktorým je poľnoc z 31. 12. 2020 k 1. januáru 2021. V praxi to znamená, že ak formulár vyplňate v marci, keď ste sa práve zosobášili, uvádzate váš rodinný stav k 1. januáru 2021. Neuvediete teda, že ste ženatý, ale slobodný, lebo taká bola skutočnosť k 1. januáru 2021. Ak sa vám bábätko narodilo napríklad vo februári, preňho formulár nevyplňate, pretože v čase rozhodujúceho okamihu sčítania, 1. 1. 2021, ste boli bezdetní.

Nemôže niekto zneužiť moje poskytnuté údaje?

Elektronické sčítanie je BEZPEČNÉ. Počas Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 je zachovaná maximálna možná ochrana osobných údajov. Všetky získané údaje budú zabezpečené a chránené pred zneužitím.

-OcÚ-

Triediť odpad sa oplatí

Odpad produkuje každý. Nakladanie s ním je v dnešnej dobe veľkým problémom a výzvou zároveň. S odpadovým hospodárstvom a jeho správnym nastavením zápasia aj slovenské mestá a obce, my v Terchovej nie sme výnimkou. Trápi nás, že veľké množstvo odpadu, napriek možnosti triedenia, respektíve separovania, končí v takzvanom zmesovom komunálnom zbere. Za uloženie tohto odpadu na skládku je nutné platiť poplatok. Čím viac takéhoto odpadu z našej obce prostredníctvom zberovej firmy na skládku vyvezieme a uložíme, tým viac aj zaplatíme. Tieto náklady sa potom spätne premietnu i do zvýšeného poplatku za odpad pre občana. Dá sa to však robiť aj opačne. Veľa odpadu na skládke skončiť nemusí. Po zodpovednejšom vyseparovaní môžeme triedený odpad posunúť do procesu recyklácie materiálov, ktoré budú použité pri výrobe nových produktov. Ak teda budeme lepšie a viac separovať, znížime podiel zmesového odpadu, ktorý končí na skládke; tým pádom budú náklady za uloženie odpadu nižšie. Takýmto konaním pomôžeme nielen životnému prostrediu, ale v konečnom dôsledku aj sebe – tak po zdravotnej, sociálnej i ekonomickej stránke.

V tomto čísle novín sa ako príloha nachádza presnejší popis odpadového hospodárstva obce Terchová s kalendárom vývozu odpadov. Pozorne si ho preštudujte a skúsme spoločne zlepšiť stav s nakladaním odpadov v našej obci. Uvedená príloha sa nachádza aj na webovej stránke obce. Ďakujeme za porozumenie.

Vedeli ste, že?

- na Slovensku vznikne ročne až 1,9 milióna ton komunálneho odpadu, čo je zhruba 350 kg na jedného obyvateľa
- z toho až polovica by sa dala ešte zužitkovať, ak by sme všetci poctivo triedili
- separovaním znížime množstvo odpadov uložených na skládkach až o 31 %
- z oceľových plechoviek sa môžu vyrobiť kľúče
- z nápojových kartónov sa stávajú darčkové tašky
- jedna tona zberového papiera zachráni 17 stromov
- 150 vyzbieraných plastových fľaš stačí na výrobu jedného koberca
- z dvoch litrových nápojových kartónov sa stane 1m² kuchynských utierok
- z recyklovaného papiera sa vyrábajú napríklad puzzle
- 30 vyzbieraných plastových fľaš je potrebných na výrobu jednej fleecovej bundy

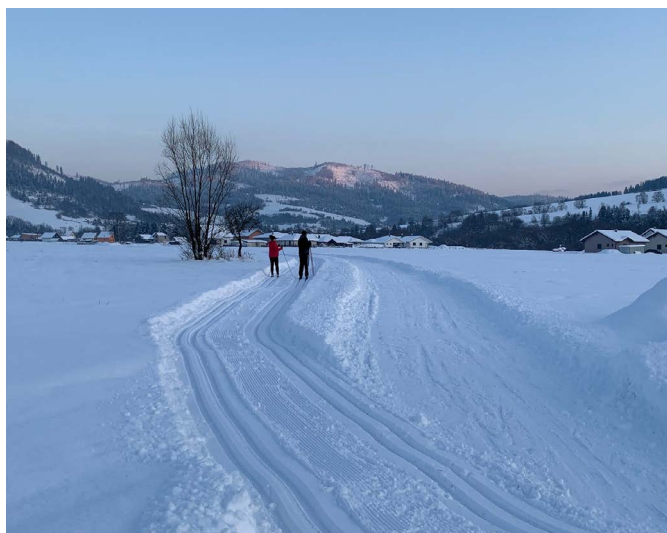
-Ocú-

Bežkárské trate v okolí Terchovej

Počas tohtoročnej zimnej sezóny, keď to snehová nádielka a počasie dovolili, boli pre milovníkov bežeckého lyžovania upravené trate v Terchovej a okolí. Bežkári si mohli vychutnať tieto úseky: Tiesňavy – Starý dvor, Terchová – Rovne – Bránica a 4,5 km okruh na Bránici pri valaškách. O kvalitne pripravené trate sa postarala Obec Terchová a OOCR Malá Fatra.

-red-

FOTOARCHÍV – Malá Fatra – región

Mobilné odberové miesto MOMAg

Obec Terchová zriadila 26. decembra 2020 mobilné odberové miesto MOMAg, ktoré sa nachádza v prevádzke Relaxačno-informačného centra Terchovec. Odberové miesto je pravidelne otvorené v pondelok, stredu a piatok v čase od 8.00 do 16.00 h. Vyhradená obedná prestávka trvá od 12.00 do 12.45 h. Na testovanie je potrebné priniesť si so sebou občiansky preukaz a preukaz poistenca zdravotnej poisťovne.

-red-

Predplatné novín TERCHOVÁ

Objednajte si obecné noviny a získate užitočné informácie počas celého roka 2021. Miestne kultúrne stredisko Terchová ponúka možnosť objednať si obecné noviny aj formou zasielania poštou. Cena vrátane poštovného je 13,50 eur za celý rok.

Adresa: Ulica Sv. Cyrila a Metoda 96, 013 06 Terchová
Tel. č.: 0911 924 189, 041 5695 129

Minister Roman Mikulec navštívil Terchovú

V rámci pracovného výjazdu k horským záchranárom, ktorých oblasťné stredisko sa nachádza aj v Terchovej – Štefanovej, navštívil 19. a 20. novembra 2020 kraj pod Rozsutcom minister vnútra SR Roman Mikulec. Popri pracovných povinnostiach a stretnutiach s horskými záchranármi si minister so svojimi spolupracovníkmi našiel čas aj na stretnutie s vedením obce. Spoločne sme vo večerných hodinách navštívili rodnú osadu Juraja Jánošíka a v jeho Symbolickom dome sme pri malom občerstvení zotrvali vo vzájomných rozhovoroch asi hodinu a pol. Počas týchto chvíľ minister Mikulec okrem iného povedal: „Je tu nádherne. Kopce, to je moje. Mám ich veľmi rád. V Dierach som v minulosti bol už viackrát, ale v týchto končinách Terchovej ešte nie. Tieto terény sú ako stvorené na bicykel, určite tu na ňom niekedy prídem. I keď som Bratislavčan, rodinné korene vedú do Nového Mesta nad Váhom – kraja pod Javorinou a Myjavských kopaníc. Slovensko je krásna krajina s múdrymi ľuďmi. Máme tu všetko. More síce nie, zato ale veľa prameňov, jazier a vodných plôch. Na toto všetko by sme mali byť viac hrdí.“ K týmto hovorovým slovám pridal bývalý vojenský pilot stíhačiek ešte zopár písaných viet do kroniky Symbolického domu Juraja Jánošíka: „História je niečo, čo patrí k nám. Čo nás formuje a dáva nám poznanie. Jánošík bude navždy symbolom boja za dobro. Som hrdý, že obec Terchová udržiava všetky odkazy, ktoré zanechal, čo najviac v povedomí ľudí. Vážme si históriu, vážme si Slovensko a všetko, čo máme.“

-zaj-

FOTO – Barbara TÚROSOVÁ

Minister Roman Mikulec píše do kroniky

V Symbolickom dome Juraja Jánošíka. Sprava: Jozef Dávidík, Jozef Janiga, Roman Mikulec, Juraj Ondruš, Marián Zajac, František Kadaš. Vpredu stojí Boroš.

Lea Mrázová: Jánošík (tkaný gobelín, okolo roku 1955; v súkromnej zbierke)

Jánošík v Slovenskom panteóne

V nedeľu 17. januára 2021 uviedla RTVS na Jednotke v hlavnom vysielacom čase polohraný filmový dokument Jánošík z cyklu Slovenský panteón – „príbehy osobností, ktoré formovali dejiny Slovenska“ (okrem iných v snímke účinkoval aj Peter Cabada). Tento projekt nadväzuje na celonárodnú anketu Najväčší Slovák z roku 2019. Pripomeňme, že do finálovej desiatky vtedy okrem rodáka z Terchovej postúpili svätí Cyril a Metod, Ľudovít Štúr, Andrej Hlinka, Milan Rastislav Štefánik (víťaz ankety), Jozef Gabčík, Gustáv Husák, Alexander Dubček, Anton Srholec a Peter Sagan. O všetkých týchto osobnostiach vznikli v rámci cyklu Slovenský panteón zaujímavé moderné dokumenty v réžii Petra Núžeza. Hneď po ich skončení nasledoval v RTVS film venovaný príslušnej historickej postave, respektíve obdobiu, v ktorej žila. Pokiaľ ide o legendárneho zbojníckeho kapitána a ľudového hrdinu, RTVS uviedla po dokumente celovečerný hraný film Jánošík. Pravdivá história z roku 2009 (scenár Eva Borušovičová, réžia Agnieszka Hollandová & Kasia Adamiková).

-red-

POJAŠENÁ ČAJKA – LÁSKA

POJAŠENÁ ČAJKA SI KONEČNE SADLA NA VODU
A VLNKA ZA VLNKOU JEJ SKLZA PO PERÍ,
ČI MÔŽE SA VYSTRELIŤ NA ňU BEZ DÔVODU
A POTOM HLADIEŤ, AKO O HOLÝ ŽIVOT SÚPERÍ?
NETUŠENÁ LÁSKA SI PRISADLA KU MNE,
KU STOLU,
A BOŽK ZA BOŽKOM MI HLADNÉ ÚSTA SÝTI,
ČI MÔŽEM POĽAHKY PREJAVIŤ NEVÔĽU
A POTOM LEŽAŤ V IZBE SAMOTOU ZBITÝ?
TY, ČAJKA, AKO ANJEL BIELA
A AKO VIETOR ZJAŠENÁ,
A TY, LÁSKA, ČO PRISÁVAŠ SA NA PERY,
KEĎ TI POVIEM, POĎME POTEŠIŤ SA DO SENA,
ČI ČAJČIE SRDCE MOJIM SĽUBOM UVERÍ?

KAMIL MURÁŇ

O 2% z vašej zaplatenej dane sa uchádzajú aj dve neziskové organizácie z našej obce:

Terchovská muzika, n. o.

Sv. Cyrila a Metoda 96

013 06 Terchová

IČO: 45744815

Centrum pre rodinu a mládež, n. o.

Sv. Martina 247

013 06 Terchová

IČO: 37983261

2%

2%

**TVOJE DROBNÉ DOBRÉ
PREMENÍME NA**

ROK 2020 V ČÍSLACH:

- starostlivosť o **27** detí v Centre pre deti a rodiny a v profesionálnych rodinách
- profesionálne sociálne služby v **6** zariadeniach v **7** mestách
- dobrovoľné služby v mestách a obciach cez **30** farských charít
- špecializované sociálne poradenstvo pre **383** ľudí
- **17-331** nocľahov v **2** nocľahárňach pre **207** ľudí bez domova
- **24 178** predaných pouličných časopisov cez **27** predajcov
- školské pomôcky pre viac ako **600** detí
- **827** ľudí bez domova v **3** nízkoprahových denných centrách
- **4 158** potravínových balíkov
- **23,5** ton potravín a hygienických potrieb v hodnote **40 150** eur
- **30** starých a chorých ľudí v ZPS/DSS
- opatrovateľská služba pre **42** chorých ľudí
- **136** požiadaných zdravotníckych pomôcok **87** ľuďom
- materiálna pomoc cez projekty a sklad solidarity

ĎAKUJEME!

ÚDAJE PRE POUKÁZANIE % Z DANE:

Názov: **Diecézna charita Žilina** | Sídlo: **Predmestská 12, 010 01 Žilina**
Právna forma: **účelové zariadenie cirkvi** | IČO: **420 65 895**

Zomrel čestný občan Terchovej Ondrej Demo

Vo veku nedožitých úctyhodných 94 rokov zomrel 19. decembra 2020 významný etnomuzikológ, folklorista, scenárista a režisér, zbormajster, dirigent, publicista, neúnavný organizátor hudobného života a dlhoročný redaktor Slovenského rozhlasu Ondrej Demo. Posledná rozlúčka so zosnulým sa konala 5. januára 2021 v rímskokatolíckom Kostole Sedembolestnej Panny Márie vo Vajnorochoch.

Narodil sa 14. januára 1927 v požitavskej obci Branovo. Vrúcný vzťah k ľudovému umeniu a folklóru ho sprevádzal už od detstva. Prehĺbil si ho a celistvo rozvinul počas vysokoškolských štúdií v Bratislave, kde ho pedagogicky viedli také renomované osobnosti ako hudobný skladateľ Eugen Suchoň a muzikológ Jozef Kresánek.

Od roku 1953 intenzívne spolupracoval s rozhlasom, ktorý mu poskytol široký priestor na zberateľskú činnosť slovenského folklóru, jeho systematickú prezentáciu a sprístupňovanie. Kardinálnym spôsobom tým ovplyvnil generácie vyznávačov nášho jedinečného ľudového umenia a kultúry. Na cestách za folklórom navštívil okolo 350 lokalít v rôznych kútoch našej vlasti, 50 slovenských osád v zahraničí. Skúmal a zaznamenal ľudové zvyky vo Vojvodine (Srbsko), v Rumunsku, Maďarsku, vo Francúzsku, v USA a Kanade, vyhotovil nahrávky tamojších krajských folklórnych zoskupení. Pre rozhlas pripravil vyše 450 hudobno-slovných relácií. Z vysielania poslucháčsky mimoriadne obľúbenej Klenotnice ľudovej hudby vyšiel do roku 1993 súbor dvadsiatich gramofónových platní, sedem kolekcií nahrávok a niekoľko magnetofónových kaziet tohto unikátneho cyklu. Pre budúce generácie sú na jednotlivých nosičoch zachytené autentické „starosvetské“ svadby, obradové zvykoslovné prejavy, betlehemske tradície, vianočné obyčaje, koledy a vinše, poprední i menej známi sólisti a inštrumentalisti.

O Klenotnici

„...Aj ja osobne pokladám Klenotnicu ľudovej hudby za svoj najväčší úspech. Objavujú sa občas hlasy, či sa ľudová hudba ďalej vyvíja. Pri nahrávkach som sa presvedčil, že je stále živá, že sa ďalej vyvíja v rôznorodých podobách vo vokálnych i inštrumentálnych prejavoch. Dôkazom sú mnohé dedinské folklórne skupiny. Iste, súčasný moderný životný štýl vytláča ľudovú pieseň a ľudové zvyky už z mnohých oblastí života. Presvedčil som sa však, že nejestvuje hudba, spev bez človeka, bez ľudí. A ľudia zovšadiaľ svoju pieseň potrebujú a nijaká populárna hudba im ju nemôže nahradiť. Mám radosť z toho, že pribúda mladých ľudí, a najlepšie to vidieť vo Východnej, Terchovej, Myjave, Detve a na ďalších festivaloch, ktoré sa ku kráse ľudovej piesne a hudby s hrdosťou hlásia.“

Nesmierne agilný a činorodý Ondrej Demo scenáristicky pripravil aj viacero dokumentárnych filmov o autentickom folklóre, čím sa mu podarilo preniesť Klenotnicu ľudovej hudby na televízne obrazovky. Opomenúť nemožno ani jeho zásadný podiel na vzniku medzinárodnej súťaže rozhlasových nahrávok hudobného folklóru Prix de musique folklorique de Radio Bratislava, dlhoročnú aktivitu účasť v programových radách folklórnych festivalov, založenie Orchestra ľudových nástrojov Slovenského rozhlasu (bol umeleckým vedúcim, dramaturgom i manažérom tohto špičkového telesa) a Speváckeho zboru Jána Pavla II. vo Vajnorochoch (prvý dirigent a zbormajster), vydanie mnohých odborných kníh a štúdií, metodických príručiek, časopiseckých textov (Slovenská hudba, Rytmus a iné)... Dlhodobá systematická Demova vedeckovýskumná práca, dirigentská a organizačná činnosť by si zaslúžili samostatnú štúdiu, ak nie priam monografiu.

S ocenením, ktoré mu udelil Žilinský samosprávny kraj, počas Jánošíkových dní

O svojej práci

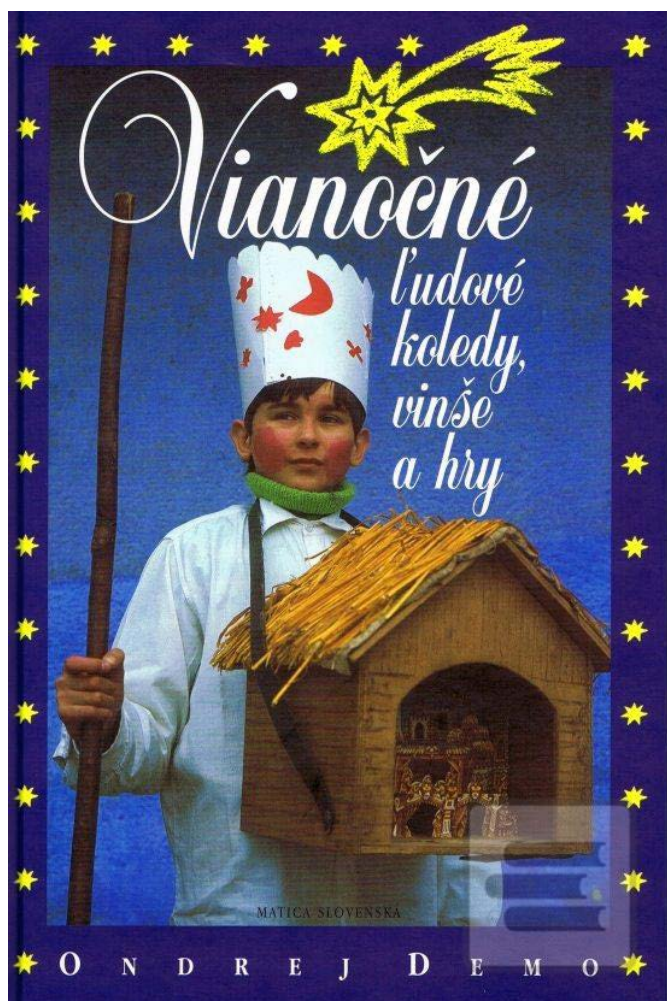
„Pri svojej práci sa prakticky vždy presvedčam o tom, že pieseň nestačí počuť raz, dva razy. Treba ju počúvať celé roky. Spievať ju spolu s tými, čo ju znova po každý raz hlboko prežívajú, radujú sa, ale aj smútia s ňou. Až vtedy, zdá sa, objaví v nej človek neobyčajné čaro, krásu hudby i poéziu slova, vlastne až potom sa stáva pieseň aj jeho a zapíše si ju hlboko do srdca. Vlastne až vtedy si človek akosi podvedoma uvedomuje, že pieseň, to nie je iba krásna, to je pravda sama. Zostáva pre nás všetkých prameňomlivej vody i národnej hrdosti. Ale predovšetkým vzácnym a večne sviežim darom kultúrneho dedičstva.“

Medzi Demove posledné knižné tituly patrí erudovaná monografia o svojom staršom kolegovi a priateľovi Pavlovi Tonkovičovi (Hudobné centrum, 2013) a záslužný opus Vianočné ľudové koledy, vinše a hry, ktorý vydala Matica slovenská v novembri 2014. Publikácia obsahuje notové a textové prepisy záznamov 213 koled z hudobného archívu Slovenského rozhlasu (RTVS). Jednotlivé záznamy boli vyhotovené v časovom rozpätí tridsiatich rokov (1965–1995) a ide o hodnoverný obraz tradičného vianočného repertoáru bezprostredne spätého s koledami, vinšmi a betlehetskými hrami v mnohých lokalitách našej vlasti, ako i medzi Slovákmi žijúcimi v prostredí Bihorských hôr v Rumunsku.

O ľudovej piesni

„Musíme si uvedomiť, že slovenská ľudová pieseň je výsledkom umeleckej fantázie mnohých generácií, mnohých pokolení nášho ľudu. Kryštalizácia tejto umeleckej tvorby je výsledkom storočí. To, čo ľud prijal za svoje, nasledujúce pokolenia overili a stalo sa to majetkom celej kultúrnej spoločnosti. Slovenská pieseň je spätá so životom a históriou nášho národa, každá pieseň, ktorá vznikla, mala svoje opodstatnenie. A slovenská ľudová pieseň má množstvo osobitných znakov s prostredím, kde sa zrodila – s lesmi, lúkami, poliami a s ľudom. Ja si osobne cením jej krásu napríklad v lyrických piesňach, ako sú uspávanky či trávničky. Trávničky patria vôbec medzi najkrajšie piesne, ktoré u nás vznikli – a nie sú u iných národov. To, čo majú Terchovci, Šumiačania, Šarišania, Oravci, Gorali, Podpolanci, Myjavci, nedá sa to všetko pospomínať, je plne svojské a pritom veľmi krásne. No a to ma púta a podnecuje stále do ďalšej a ďalšej práce v oblasti folklórnej hudby. A potom práce je tam ešte aspoň pre päť generácií folkloristov a etnografov, a ja by som z nej chcel urobiť čo najviac. Lebo ani ďalej si svoj život bez tejto mojej veľkej lásky – ľudovej hudby a piesne – neviem predstaviť.“ (O. Demo)

Všestranné aktivity, dosiahnuté výsledky a zásluhy tohto charizmatického človeka ocenili napríklad Československý rozhlas (Zlatý mikrofón za Klenotnicu ľudovej hudby, 1986), Konferencia biskupov Slovenska (Cena Fra Angelica, 2005), Slovenský ochranný zväz autorský (Veľká cena SOZA, 2007), Matica slovenská (Zlatá medaila MS za rozvoj národného kultúrneho života, 2012), Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (Cena ministra kultúry SR za celoživotný prínos v oblasti hudobného folklóru, 2018), obce Terchová a Branovo (udelenie čestného občianstva, 2005 a 2007)...

Epilóg

Dvanásť rokov som mal možnosť s ním kooperovať na programoch Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej. Obdivovali sme na ňom nielen vysoko profesionálny prístup, enormné nasadenie, obrovské spektrum vedomostí a maximálnu koncentráciu, ale tiež fascinujúcu vitalitu a životný nadhľad. Tieto vlastnosti a príslovečná energia sprevádzali Ondreja Demu do záverečných chvíľ jeho dlhého a plodného života. Niekoľko dní pred vlašajšími Vianocami poslal terchovským kamarátom a čitateľom týchto novín sugestívny vinš. Žiaľ, sviatkov Božieho vtelenia, vykúpenia, pokoja a lásky, ktorým venoval toľko bádateľského úsilia a tvorivej energie, sa už nedožil...

Ondrej, odpočívaj v pokoji. Česť Tvojej pamiatke!

Peter CABADAJ

FOTO – Milan KOSEC

Prípravy v plnom prúde

(Dramaturgický koncept)

Dramaturgia Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej bola v ostatných siedmich rokoch postavená na východiskových myšlienkových bodoch, ktoré programovo rozvíjali tieto kľúčové slová:

2014 – *UNESCO*
 2015 – *Jubileá*
 2016 – *Kontinuita*
 2017 – *Výmena*
 2018 – *Legenda*
 2019 – *Muzikant*
 2020 – *Otcovizeň*

Pokiaľ ide o pripravovaný 59. ročník Jánošíkových dní (28. júl – 1. august 2021), východiskovým dramaturgickým, respektíve ideovým bodom bude kľúčové slovo (akronym) **K.R.O.J.** – s podtitulom **Krása reprezentovaná originálnou jedinečnosťou.**

Zdôvodnenie konceptu

Kroj je výsostným umeleckým dielom, ktoré má v tradičnej kultúre rovnaký význam ako ľudová pieseň, hudba, tanec, rozprávka či architektúra. Tvorili ho a zdokonaľovali celé generácie ľudových umelcov, až nadobudlo svoju vrcholnú formu. Človek v kroji nebol anonymný. Vlastným odevom hlásal príslušnosť k určitému prostrediu (dedine), ku konkrétnemu ľudskému a duchovnému spoločenstvu. Zároveň sa cítil byť viazaný jeho zvyklosťami, morálkou a mal povinnosť zachovávať dobré meno svojho spoločenstva.

Kroj spájal ľudí aj duchovne. Každý disponoval právom nosiť krásny odev, ktorý človeka povznášal, dával dôstojnosť, noblesu...

Slovensko má, čo sa týka originálne jedinečných krojov, plným právom byť na čo hrdé. Dlhodobejšie registrujeme, že o ľudovú kultúru, a špeciálne o ľudový odev, je v súčasnosti taký záujem, akému sa dosiaľ azda nikdy žiadne prvky nášho kultúrneho dedičstva netešili. Potvrdzuje to napríklad aj vydávanie populárno-náučných knižných titulov, ktoré odľahčenou formou zahŕňajú hľad širšej kultúrnej verejnosti po poznaní. Tvorcovia textovo-obrazových publikácií píšú o tom, čo ich zaujalo, prekvapilo, očarilo pri stretnutiach s krojom, používajú slovník, ktorý nie je celkom v zhode s odbornou terminológiou, ale je zaužívaný. Nenahrádzajú za každú cenu slovo kroj termínom ľudový odev, a nechápu kroj len ako sviatočnú formu ľudového odevu. Veď vo vnímaní dnešného človeka je aj všedný ľudový odev výnimočným návratom do minulosti – a bežne sa označuje ako kroj. Platí však, žiaľ, i konštatácia, že niektoré jeho prvky a súčasti (napríklad krojové stuhy) pomaly upadajú do zabudnutia a poznáme ich čoraz menej.

Počas 19. storočia si ženy na vidieku takmer celý odev vyrábali samy. Dopeštovali si rastlinné textilné vlákno, upriadli ho a utkali plátno, z ktorého potom šili. Na malých drevených krosienkach alebo tkáčskych doštičkách si dokázali utkať jednoduché tkanice. Kroje ženy spočiatku nezdobili, až postupne začali používať ozdobné spojovacie švy, neskôr prenikla do odievania aj výšivka. Začiatkom 19. storočia bola výzdoba odevu veľmi jednoduchá, vrchol dosiahla v prvej polovici 20. storočia.

Hoci terchovský kroj nie je prezdobený, záujemcovia majú na ňom čo obdivovať. Ide o jedinečný a veľmi známy kroj – najmä ten

mužský. Podobný nosili aj severnejšie, smerom na Kysuce. Pôvodný odev zhotovovali z ľanu, ktorý sa v týchto horských oblastiach ľahšie dopestoval. Ženy z neho tkali plátno, z ktorého šili rubáš a naň tzv. šorc; je to sukňa zošitá so živôtikom. Aj rukávce boli pôvodne z ľanového plátna. Stojí za zmienku, že do Terchovej nikdy neprenikli farebné kartúny ani modrotlač. Iba brokát a bavlnený satén, čiže lesklé materiály s atlasovou väzbou. Terchovské ženy nepochybne kráčali s dobou a len čo boli dostupné tenké a jemné továrenské materiály, začali z nich šiť. Najobľúbenejšie boli priesvitné – mul, etamín, organtín alebo vapor. Dodnes možno obdivovať rukávce z nádhornej priesvitnej naškrobenej látky, z ktorej dievčatá mávali sukne aj zástery. Veľké majstrovstvo prejavili šikovné Terchovky tiež v háčkovaní.

Ako iné slečny či dámy, aj terchovské ženy sa chceli páčiť, pričom táto ich sympatická vlastnosť sa zákonite odrážala i v odievaní. Po celý deň ťažko pracovali okolo domu aj na poli, a tak nečudo, že vo sviatočný deň sa nedočkavo vybrali do Kostola sv. Martina, respektíve Kostola svätých Cyrila a Metoda v čistom, krásnom šate. Kroj bol pre ne posvätný ako sama nedeľa. Veľkú úlohu zohralo tiež silné duchovné čítanie prostých ľudí, vyznávajúcich a praktizujúcich kresťanské tradície. Ľudia si vždy na slávu Božiu obliekali tie najlepšie a najkrajšie odevy, čo ukrývali v truhliciach.

Pokiaľ ide o terchovský mužský kroj, vrchnú časť tvorí biela ľanová košeľa jednoduchého strihu – bez výšivky a so širokými rukávmi. Pod krkom sa zaväzuje dlhou bielou naskladanou tkaniečkou. Najmä počas sviatočných dní nosili chlapi na košeli čiernu vestu – zvanú lajblík. Zdobený je po oboch stranách z troch, respektíve štyroch radoch kovovými frčkami. Spodná časť mužského odevu pozostáva zo súkenných nohavíc. Najpoužívanejšiu obuv predstavovali krpce z jedného kusa kože, a s remienkami obtočenými okolo členka. Chlapi nosili na hlavách čierny klobúk, ktorý si na sviatočné dni dodnes zdobia pierkom (pávím alebo pštrosím).

Terchovské jubileá v roku 2021 (výber)

Pavol Martvoň (100. výročie narodenia zberateľa všetkého, čo akýmkoľvek spôsobom súvisí s Terchovou a jánošíkovskou tradíciou)

Jozef Šabo (95. výročie narodenia dlhoročného duchovného správcu miestnej farnosti a podporovateľa folklóru)

Milan Chvastek (90. výročie narodenia folkloristu, muzikanta, speváka a choreografa)

Stanislav Hanuliak (90. výročie narodenia dlhoročného najvyššieho funkcionára obce a predsedu organizačného štábu Jánošíkových dní)

Milan Moravčík (90. výročie narodenia básnika a učiteľa)

Alojz Mucha (60. výročie narodenia folkloristu, muzikanta, speváka a ľudového umelca)

Milan Opalka (60. výročie narodenia výtvarníka – autora loga Jánošíkových dní)

Jozef Struhárňanský (30. výročie úmrtia člena Kvočkovskej muziky)

Darina Kohútová-Hanuliaková (15. výročie úmrtia opernej speváčky, propagátorky slovenského ľudového umenia a exilovej aktivistky)

290. výročie postavenia už neexistujúceho Kostola sv. Martina v Terchovej
 130. výročie prvej písomnej zmienky o terchovskej muzike
 100. výročie nakrútenia prvého slovenského celovečerného hraného filmu Jánošík, zaradeného do UNESCO
 85. výročie nakrútenia dlhometrážneho filmu Jánošík s Paľom Bielikom v titulnej úlohe, ktorý preslávil Terchovú
 30. výročie transformácie Jánošíkových dní z okresných slávností folklóru na medzinárodný folklórny festival
 30. výročie vzniku piatkového večerného (terchovského) galaprogramu Jánošíkových dní

Jubileá slovenských osobností, ktoré sú významne spojené s Terchovou, respektíve propagáciou folklóru, tradícií a zvykovstia Jánošíkovho kraja (výber)

Viliam Ján Gruska (nedožitý 85. výročie narodenia folkloristu, všestrannej osobnosti slovenskej kultúry a umenia, autora Amfiteátra Nad bôrami v Terchovej)
Lubomír Feldek (85. výročie narodenia básnika, spisovateľa, dramatika, prekladateľa, propagátora Terchovej a jánošíkovskej tradície)

Viliam Chmel (60. výročie úmrtia všestranného výtvarníka, propagátora Terchovej a jej ľudovej kultúry)

Martin Benka (50. výročie úmrtia výtvarníka, propagátora Terchovej a jánošíkovskej tradície)

Svetozár Stračina (25. výročie úmrtia hudobného skladateľa a folkloristu)

Súvislosti

Na vznik a vývoj ľudového odievania (krojov) na Slovensku vyplývalo počas stáročí viacero faktorov. Určujúcim boli geografické a klimatické podmienky jednotlivých oblastí, pričom dominovala ochrana ľudského tela. Okrem ochranného zreteľa spĺňal kroj i znakovú funkciu. Stal sa identifikáciou nositeľa, určitým druhom neverbálnej komunikácie medzi širším spoločenstvom obyvateľov. Podľa kroja ľudia vedeli, z ktorej lokality nositeľ pochádzal, akú mal profesiu, národnosť, akého bol vierovyznania, k akej sociálnej vrstve patril...

Pomerne často používaným materiálom na ľudovom odevu bola modrotlač. Z nej zhotovené šatky, zástery či sukne zdobili odev najmä v severnejších oblastiach Slovenska – na Spiši, v Šariši, Liptove, ale i v Turci. Od konca novembra 2018 je modrotlač zapísaná v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Nomináciu predložilo Slovensko v spolupráci s Českou republikou, Maďarskom, Nemeckom a Rakúskom. Oprávnené možno konštatovať, že ide o kultúrne dedičstvo, ktoré prirodzeným spôsobom spája mnohé európske i svetové krajiny (okrem spomínaných štátov tiež Holandsko, Belgicko, Poľsko, Rusko, Indonézia a iné). Aj tento významný zreteľ dôstojne zarezonuje v programe Jánošíkových dní 2021.

Umenie bez tradície je nemysliteľné. Vždy však bude záležať od

toho, čo si z tradície slobodne vyberieme. Kým folklór je kultúra, na ktorú sa pozeráme, tradície sú kultúrou, ktorú žijeme. Sebaidentifikácia s dedičstvom otcovizne pritom vôbec nemusí byť nútená. Nie je to uniforma navlečená nasilu, ale príjemná domácka žiživá atmosféra, v ktorej si vnímavý človek chce hovieť čo najdlhšie. Krojovaní terchovskí muzikanti, speváci a tanečníci vedú takúto čarovnú atmosféru spontánne navodiť nielen na Jánošíkových dňoch či iných akciách doma, ale tiež všade tam, kde ich kroky zavedú.

Ako je všeobecne známe, v decembri 2013 bol v azerbajdžanskej metropole Baku zapísaný prvok Terchovská muzika do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Odborná komisia ocenila mimoriadne osobitý nástrojový štýl ľudovej hudby, spojený s charakteristickým spevným a tanečným prejavom viazaným na jednu lokalitu a jej širšie okolie.

Zároveň ide o dôležitú súčasť kultúrneho posolstva obce, s ktorým sa identifikujú miestni obyvatelia. Terchovská muzika sa tak zaradila k tým prejavom nehmotného kultúrneho dedičstva, v ktorých sa podarilo zachovať dlhodobú, nepretržitú, kontaktnú medzigeneračnú komunikáciu pri ich odovzdávaní. Tieto slová v plnej miere platia aj v prípade ľudového odevu, čiže kroja. Všetky uvedené faktory, vedno so silným medzinárodným presahom, odborným zázemím, nasadením a entuziazmom folkloristov z Jánošíkovho kraja, sa podpísali pod spomenuté začlenenie terchovskej muziky do zoznamu UNESCO.

Záverom

Kľúčové slovo *K.R.O.J.* bude ako východiskový bod (leitmotív) kreatívnym spôsobom premietnuté do dramaturgického konceptu a obsahovej štruktúry 59. ročníka Medzinárodného folklorného festivalu Jánošíkove dni v Terchovej (28. júl – 1. august 2021). Zásadne ovplyvniť programové celky nielen v amfiteátri Nad bôrami, ale i na ďalších piatich javiskách (vrátane bohatého sprievodného programu). Cieľom je poukázať na skutočnosť, že kroj dodnes zostal výdatným zdrojom inšpirácie pre neprofesionálnych i profesionálnych tvorcov, odevných a textilných výtvarníkov, dizajnérov. Organizátori festivalu chcú prispieť k tomu, aby boli ľudia naň hrdí, nepoužívali rozličné umelé napodobeniny (fake) a nosili ho so cťou, lebo práve kroj a folklór predstavujú neodmysliteľnú súčasť národného kultúrneho dedičstva Slovenska a Slovákov.

Kroj – to je vskutku krásna reprezentovaná originálnou jedinečnosťou!

Kroj – to je vskutku krásna reprezentovaná originálnou jedinečnosťou!

Peter CABADAJ

šéfdramaturg Jánošíkových dní

Vincent Hložník: Jánošík (kolorovaný linoryt, 1950; v zbierkach Slovenskej národnej galérie)

Storočnica narodenia Ladislava Záborského

Vo svojom ateliéri v Martine

Slovenská kultúrna verejnosť si pred niekoľkými týždňami pripomenula storočnicu narodenia výtvarníka, renomovaného tvorcu sakrálneho umenia Ladislava Záborského (22. 1. 1921 Tisovec – 31. 12. 2016 Martin).

Rozsiahle dielo tejto nezameniteľnej osobnosti zásadným spôsobom ovplyvnili najmä zážitky vnútorného života, bezprostredne súvisiace s vlastnými náboženskými aktivitami.

Umelcove obrazy možno vnímať ako intenzívny dialóg s Bohom, biblickými príbehmi, zmyslom ľudskej existencie, krásou a pravdou. Takisto platí konštatácia, že nešlo striktno o náboženského maliara, ale maliara duchovného svetla.

Väzeň svedomia

Za svoje vyhranené kresťanské presvedčenie a občianske postoje bol v roku 1953 zatknutý a súdený za údajnú vелеzradu. Päť mesiacov ho komunistické orgány držali vo vyšetrovacej väzbe na samotke v Ružomberku. Ateistický totalitný režim nakoniec mladého Záborského odsúdil na sedem rokov tvrdého žalára, stratu majetku a občianskych práv. „*Tých päť mesiacov v samotke*“ – spomínal po rokoch – „*boli pre mňa duchovné cvičenia s exercitátorom, ktorým bol Duch Svätý. On mi diktoval básne, ktoré mi pomáhali prežiť vo väzení. Boli pre mňa zdrojom povzbudení. Sú dôkazom dobroty, lásky a pomoci Najvyššieho. Zážitkom radosti z Boha. O byt a stravu som mal postarané. Ešte ma aj strážili, aby ma nikto nevyrušoval...*“

Hľadač svetla

Tvorca sa dlhodobo musel zaobísť bez oficiálneho uznania. Krátkodobý zlom prišiel v pamätnom roku 1968, plnom veľkých iluzórnych nádejí a očakávaní. Vtedy sa dočasne otvorila pre aktívne kresťanské spoločenstvá možnosť stavať, respektíve opravovať kostoly a dopĺňať ich sakrálne prostredie náležitými výtvarnými reflexiami či dekoráciami – špeciálne Križovými cestami a vitrážami okien. Neúnavný „hľadač svetla“ Ladislav Záborský sa na to systematicky pripravoval celou dovtedajšou ateliérovou tvorbou. Éra dubčekovského politického odmäku umožnila maliarovi cestovať do zahraničia, kde intenzívne študoval sakrálne umenie. Vystavoval v Paríži (1969), dva mesiace pobudol v Ríme, kde pre Slovenský ústav svätých Cyrila a Metoda zhotovil cyklus veľkých obrazov... Domov si z podnetného európskeho milieum priniesol vnútorné

nažité impulzy, ktoré harmonicky transponoval do svojho diela. Inšpirovaný Stvoriteľom maľoval akoby v inotajoch – cez roviny, vrásnenia, vodu i horstvá, oblaky i búrky, prírodu, vesmírne vízie...

Do širšieho spoločenského kontextu výtvarník definitívne prenikol až po Novembri 1989. Záborského komorné i monumentálne dielo prirodzene prerástlo aj do celkového dotvárania plejády novopostavených kostolov, ktoré posväcovali našu krajinu, vytvárali priestor na renováciu duchovného života a otvorili sa tiež modernej sakrálnej tvorbe. Kresťanské umenie – aj jeho výrazným pričinením – prestalo byť Popoluškou, ktorú zaháňajú len do vonkajšej služby Bohu, k čomu sa vždy priznáva, ale ide dovnútra, do samotného jadra existencie.

Terchovské súvislosti

„Maliar ticha, svetla, pokoja a radosti“ Ladislav Záborský prezentoval svoje jedinečné diela na viacerých miestach Slovenska i Európy. Nechýba medzi nimi ani Terchová! Vernisáž fascinujúcej výstavy, spojená s audiovizuálnym pásmom zostaveným z obrazov a meditácií, bola programovou súčasťou štvrtého ročníka Cyrilometodských dní (4. júl 1993). Maestro vtedy početnému auditoriu okrem iného povedal: „*Chcem ľuďom vyjaviť to, čo je neviditeľné, čo je len tušené – krajinu duše, obraz duchovného sveta.*“

Pri príležitosti spomenutej expozície vydalo Miestne kultúrne stredisko Terchová útlú knižku Ladislava Záborského *Básne* z väzenia, ktorú som ako zostavovateľ a redaktor pripravil do tlače. Nikdy nezabudnem na tvorcove dojatie a úprimné poďakovanie za úspešne zrealizovanú výstavu i zbierku veršov.

Peter CABADAJ

FOTOARCHÍV – autor

Ladislav Záborský: *Tiesňavy* (olej na preglejke, okolo roku 1970; v súkromnej zbierke Petra Cabadaja)

Chvastekoviny

Blížiac sa nedožitú 90. výročie narodenia folkloristu, muzikanta, speváka, choreografa, skladateľa a pedagóga Milana Chvasteka (28. 6. 1931 Terchová – 28. 10. 2004 Prievidza) je vhodnou príležitosťou k oživeniu reminiscencií na túto nezameniteľnú osobnosť. Vedno so svojím otcom Alojzom – folkloristom a chýrnym ľudovým rozprávačom – patria nesporne medzi výrazné zjavy Jánošíkovho kraja dvadsiateho storočia. Krátke rozprávania oboch Chvastekovcov na ich spôsob, ktoré uverejňujeme, zapísal **Rudo Patrnčiak**.

Alojz Chvastek s ľudovou hudbou bratov Muchovcov a „turvoňom“. FOTO – Vojtech MAJLING

Je životná pravda, že ten, kto nebol v Terchovej, nemohol byť ani v Bystrici.

A kto nebol v Bystrici, nebol za živa ani v nebi.

Lebo tak sa hovorilo: „Za živa v Bystrici a po smrti v nebi.“

Teraz sa však hovorí, že kto nebol v Terchovej, tak nežije.

A čo z toho vyplýva? Kto žije, najskôr musel byť v Terchovej a až potom v Bystrici...

Milan CHVASTEK

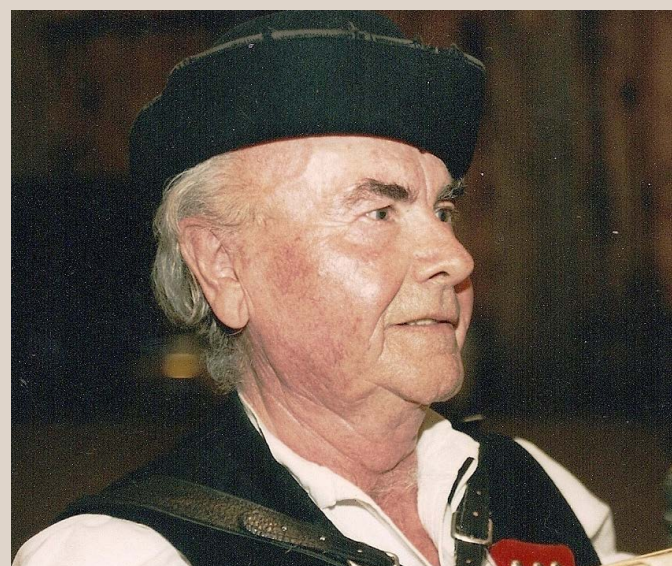

FOTO – Milan KOSEC

„...Teraz ťa ľudia stretnú v krčme a povedia ti: ‚A čo ty, chudak?‘

„Ale jaky chudak?! Veď keď som bol v Juhoslávii, bol som milionár. Tri dni aspoň. Dostal som 11 000 000! Ale šli sme po ďjalnici, kde sa ledva dve auta obešli, v autobuse drgalo jak na rebrinove voze a plateli sme milion. Potom ma kamarati nehali v hostinci, kde pivo stalo štvrt milionu, a ja som sa bal ísť na zachod – či nebudem zato platiť pol milionu alebo aj celý milion.“

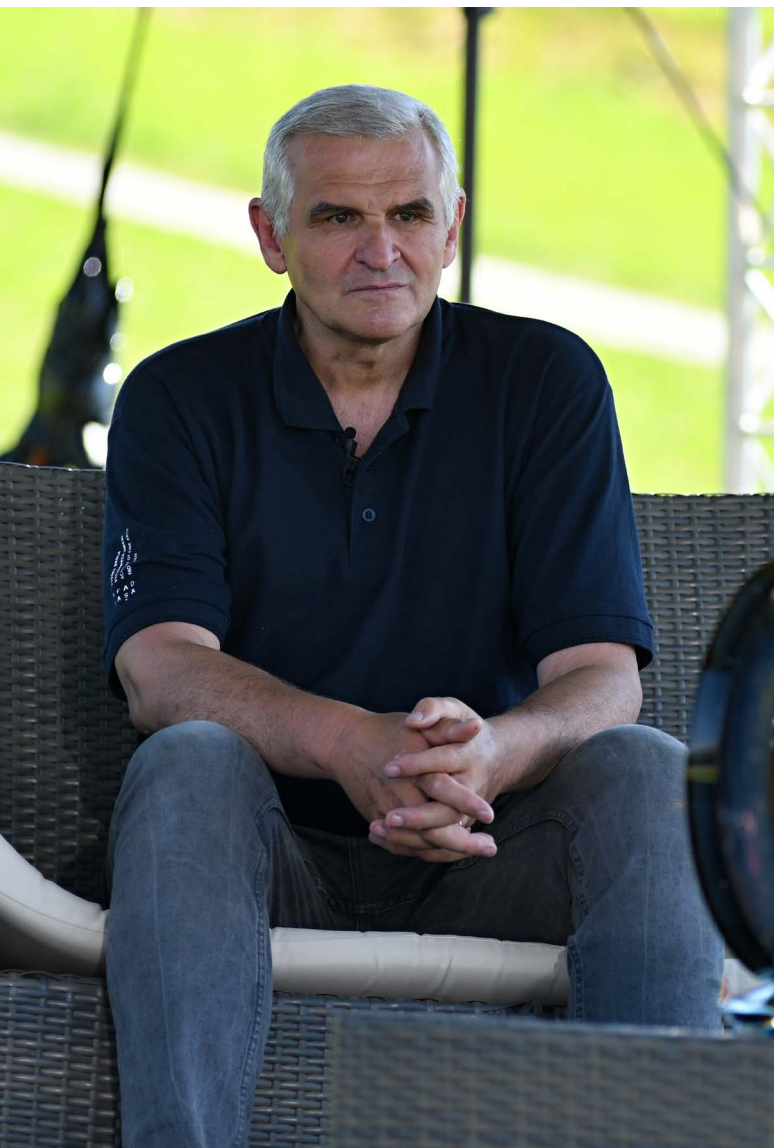
Alojz CHVASTEK

FOTO – Milan KOSEC

Životné jubileum Milana Opalku

Trinásty februárový deň tohto roku oslávil okrúhle životné jubileum, šesťdesiatku, akademický sochár Milan Opalka. Všestranný človek a umelec, ktorý najradšej necháva za seba rozprávať výtvarné diela, vie myšlienky zaujímavou formulovať aj slovne. Ešte skôr, ako sa začítate do jubilentových zamyslení, ktoré odznali na viacerých fórach, dovoľte nám v mene redakcie obecných novín, ktorých je oslávenec spoluzakladateľom, zavinšovať mu do ďalších liet najmä hojnosť Božích milostí, pevné zdravie, radosť v kruhu rodiny a ešte veľa tvorivých síl. Ad multos annos, milý Milan!

O rodisku

Celá Terchová je tak krásny kus zeme, a to nechcem uraziť žiadnu časť sveta, ktorý mi tak prirástol k srdcu, že som ochotný cestovať z konca sveta, aby som sa do nej mohol vrátiť.

O ceste k umeniu

Asi som sa tak narodil. Mám prácu, ktorá je povolaním. Ono to prišlo samo, nemusel som nejako špekulovať a hľadať zamestnanie. Už ako malý chlapec som rád kreslil a mal som takú zaujímavú pani učiteľku na základnej škole, volala sa Magda Brišová, ktorá si to všimla a poslala ma do Bratislavy na strednú školu. Na základnej škole som kreslil, robil som niečo ako 2D na plochu; proste som „klamal“, lebo to je taký malý podvod kresliť niečo na papier. Potom som prišiel na strednú školu a tam, tiež neviem prečo, som sa z grafika stal sochár. Zrazu som bol v 3D. A to možno preto, že som z Terchovej, kde je kameň všade, kde je skoro všetko kameň. Povedal som si, prečo to nevyužiť – a bol som tým pádom kameňsochár. Prišla maturita, bolo treba niečo ďalej riešiť so životom, a tak som sa na vysokej škole stal tvorcom 4D. Z ničoho nič som prešiel na sklo, lebo sklo má takú vzácnu danosť, taký dar, že okrem toho, že je široké, vysoké, hlboké, ako niečo v 3D, má ako by aj dušu. Je to taký najlepší model duše. Je tu jednoducho medzi nami, nezavádzia nám, a tá imitácia je niekde v tom skle. Vidíme, ale vlastne nevidíme...

O troch etapách umelcovho života

V živote umelca sú tri etapy. Prvá je nádherná, je inšpiratívna, je vzrušujúca, až chodí mráz po chrbte. Je to etapa mladého človeka a jeho súžitia s milenkou. Umenie je ako milienka, ktorú stretnieš a ktorá ťa naplní. Máš pocit, že to, čo ti chýbalo, sa naplní, že doplníš svoje torzo do úplnosti. Je to príbeh mladého človeka. Vášnivá, krásna, vzrušujúca časť života. Táto pomaly pominie a potom, keď človek dozrieva, stretáva sa a žije akoby so zrelou ženou. Mladá, krásna milienka sa prevetlí do niečoho, čo má zmysel, čo je naplnením nejakého pokračovania života, potomstva. Proste, je to zrelá žena – úžasná, zmysluplná, s vášňou, ale iná ako na začiatku... Potom sa to v čase, keď už má človek šedivé vlasy, prerodí do tretej etapy. Takej duchovnej, keď sa dozreté myšlienky stávajú predmetom rozhovoru s Bohom. Výtvarník už vtedy nevníma tento svet a prežitý život. Už je to preňho málo. Pozerá stále do tmy, akoby chcel niečo objaviť. Kombinácia rôznych presahov, stretnutí, škíc, stohov papiera ti ukáže niečo, čo neexistuje. A to je to nádherné, lebo tvorba je o pozeraní do tmy. Nevidíš nič konkrétne, stále je to akoby zahmlené v ťažkej hmle, a čím si starší, tým viac vidíš, čo si dovtedy nevidel. Hmla akoby sa rozplynula a konečne vidíš to vysnené, to duchovné, to nehmotné. Už to nie je vášeň, aj keď to má vášeň. Už to nie je ani tá rodina, to pokračovanie do budúcnosti, ale je to vlastne Boh, lebo tvorba je Božia. Človek nevie prečo vyzerá tak, ako vyzerá. Mohli by sme mať sedem uší a tri nohy, ale sme takí, akí sme a výtvarník, nerúhajúc sa Bohu, uvažuje o tom, že „keby som bol Boh“, ako by som ja stvoril človeka, ako by som stvoril nejaké bytie, ako by som stvoril živú prírodu, ako by som stvoril strom, keby som nevedel, ako vyzerá. A tieto myšlienky sú konečnou fázou výtvarníka. To je tá nálož, ten súzvuk, ktorý prežívaš. Prehodnotený, pretavený... Vidíš niečo, čo si dovtedy nevidel. Básnik Milan Rúfus o tom pekne hovorí, že musíš mať niečo nažité, aby si niečo vytvoril. Nemôžeš to vytvoriť len preto, že chceš. Vtedy to nevytvoríš. To musí mať nejaký zdroj, nejakú studňu, nejaký

prameň, a z toho sa ukáže akoby nová cesta. Tvorba je o tom, že chceš niečo nové, čo ešte nikto nevidel, o čom ešte nikto nepočul, čo neexistuje. To je tá vášeň výtvarníka.

O cyrilo-metodskom posolstve

Cyrilo-metodský odkaz je úžasný. Náš národ nikdy nemal šľachtu, nemali sme kráľov, nemali sme zázemie. Vždy sme mali nad sebou nejakého pána a robili sme mu sluhu. Ale máme cyrilo-metodský fundament, máme kameň, na ktorom sa dá stavať. A toto je silná myšlienka aj Cyrilometodských dní. Človek, ktorý nemá kontakt s históriou, nemá ani budúcnosť. Toto vidím ako východisko pre náš národ a jeho budúcnosť. Ak si to nebudeme vážiť, mám pocit, že nemôžeme byť ani národom.

O úcte k učiteľom

Keď prišli svätí Cyril a Metod – učelia – na Veľkú Moravu, tak ich vítal Rastislav. To bol niekto, to bol panovník. A dnes je učiteľ niečo posledné, čo nemá autoritu. To je ten úžasný rozdiel, ktorý sa stal a ktorý treba napraviť. Ak my nebudeme mať úctu k učiteľom, nebudeme mať silné generácie, a tým pádom budeme všetci slabí.

O jednej soche – srdcovke

V Terchovej je jedna socha, ktorú netreba opravovať, ktorú netreba reštaurovať, ktorú netreba upravovať, sekať, ktorú akoby sme dostali darom. Je to kamenný Mních. A čo ak je to jeden z tých byzantských...

Marián ZAJAC
FOTO – František MUCHA

Milan Opalka je tiež autorom Krížovej cesty na vrchu Oravcove. FOTO – Milan KOSEC

Rodinná pohoda na vernisáži výstavy. Zľava: Renáta Opalková, vnučka Zara, Milan Opalka, Andrej Opalka

Od konca roku 2005 uverejňujeme na stránkach obecných novín stručné medailóny výrazných postáv Terchovej. Pri ich publikovaní uplatňujeme princíp časového hľadiska – od 17. storočia dodnes. Osemdesiatou treťou osobnosťou v rámci nášho dlhodobého seriálu je Filip Komačka. Biografické údaje pre autora textu zabezpečil Marián Zajac.

Filip Komačka

**KOMUNÁLNY POLITIK, FUTBALISTA,
ŠPORTOVÝ FUNKCIONÁR, ORGANIZÁTOR**

(narodený 26. júna 1945 v Terchovej)

Takmer dvanásť rokov bol ako podpredseda vtedajšieho Miestneho národného výboru (MNV) najbližším spolupracovníkom nesmierne činného richtára našej obce Stanislava Hanuliaka. Bezprostredne s ním teda súvisia všetky dôležitejšie projekty, ktoré sa v Terchovej realizovali na sklonku sedemdesiatych a v osemdesiatych rokoch 20. storočia. Reč bude o Filipovi Komačkovi.

Základnú deväťročnú školu navštevoval v rodnej obci Terchovej. V rokoch 1959–1963 študoval na Strednej priemyselnej škole strojníckej v Martine, kde v tom čase hral aj futbal za TJ Spartak Martin. Povinnú dvojročnú základnú vojenskú službu absolvoval ako radista na Šumave – v meste Vimperk (1963–1965). Ako vojak hral futbal za kluby Šumavan Vimperk a Igla České Budějovice. Hneď po návrate do civilu sa zamestnal v Elektrovide Bratislava (1965–1967), krátko pracoval ako natierač v JRD Rašov (1967) a desať rokov v pridruženej výrobe JRD Terchová (1968–1978). Následne bol takmer dvanásť rokov (1978–1990) podpredsedom Miestneho národného výboru Terchová. Od roku 1990 opätovne pracoval v pridruženej výrobe JRD Terchová, neskôr, až do odchodu na dôchodok (2005), vykonával lešenárske práce v rámci firmy TELES. Vedno s manželkou Štefániou, s ktorou žije od roku 1969, vychovali dve deti – syna Róberta a dcéru Adriánu.

Futbalu sa okrem hráčskej kariéry venoval Filip Komačka aj ako rozhodca okresných súťaží, bol predsedom TJ Jánošík Terchová, trénerom a členom výboru miestneho futbalového klubu, hlásateľom na domácich zápasoch. Pôsobil tiež ako člen hospodárskej komisie pri okresnom výbore ČSZTV. Obísť nemožno ani jeho prácu v prospech dnešného medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni, najmä v súvislosti s organizačným zabezpečovaním erbového programu slávností – konského vozového sprievodu. Angažoval sa aj v politickom živote; bol predsedom základnej organizácie ZRS v Terchovej a členom jej okresnej organizácie v Žiline, zastával funkciu poslanca obecného zastupiteľstva. Neodmysliteľnou súčasťou Filipovej životnej „výbavy“ je zmysel pre situačný humor a vtipné glosovanie aktuálneho diania vokol.

„Som príjemne prekvapený, že si na nás – starých obecných funkcionárov – spomenuli tí súčasní. Hádám si aj na nich raz niekto spomenie (úsmev)... Vážim si toto ocenenie. Predsa len, keď sa spätne pozerám na naše pôsobenie pod Stankom Hanuliakom, na vtedy bývalom MNV, vidím, že sa urobilo kus roboty, ktorá bola docenená neskôršie. Ale to je údel verejných funkcií všeobecne. Boli to pekné roky, občania pomáhali pri rôznych akciách, podujatiach či stavbách. Teším sa, že aj v súčasnosti má naša Terchová vo svete dobré meno a cveng. Veď máme svetoznámu terchovskú muziku, vyrástli tu reprezentanti vo futbale či v hokeji, chodia k nám turisti hádam z celého sveta a mohol by som pokračovať. Poviem vám, že dnes, keď sa už ako dôchodca prechádzam po Terchovej, pozerám po nej ako vyzerá, tak si myslím, že sa nemáme za čo hanbiť.“

Citované slová Filipa Komačku odzneli 29. júla 2020 počas udeľovania Ceny Obce Terchová, ktoré bolo integrálnou súčasťou programu medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni. Cenu získal za dlhoročný prínos k rozvoju spoločenského, športového a kultúrneho diania v obci – s prihliadnutím na jeho vlašajšie životné jubileum. Vedno s ním boli pri príležitosti 440. výročia prvej písomnej zmienky o Terchovej ocenení i jeho dlhoroční spolupracovníci na obecnom funkcionárskom poli Stanislav Hanuliak (in memoriam) a Eva Staňová.

Literatúra: Cabadaj, Peter. Terchová. Martin: Matica slovenská, 2018, s. 74; Cabadaj, Peter. Laureáti Ceny Obce Terchová. In Terchová, 2020, roč. 31, č. 4, s. 19; Životopis Filipa Komačku. Rukopis, 2020.

Peter CABADAJ

FOTO – František MUCHA

FOTO – Martin HABÁNEK

Slávnostné odhalenie sochy Juraja Jánošíka (1988). Sprava Miroslav Válek, vtedajší minister kultúry, Stanislav Hanuliak, vtedajší predseda MNV Terchová, Ján Kulich, autor sochy. FOTOARCHÍV – MKS Terchová

Nedožitá deväťdesiatka Jána Kulicha

Na minuloročného Silvestra pripadlo nedožitie 90. výročie narodenia sochára, portrétistu, medailéra a vysokoškolského pedagóga Jána Kulicha (31. 12. 1930 Zvolenská Slatina – 15. 3. 2015 Bratislava). Celoživotnou témou boli preňho tradície ľudovej kultúry, národná história a jej výrazné osobnosti. Umelcov dlhodobejší záujem

o ľudového hrdinu Juraja Jánošíka vyvrcholil realizáciou 7,5 metra vysokej sochy legendárneho zbojníckeho kapitána z nehrdzavého oceľového plechu. Monumentálne dielo bolo v Terchovej nainštalované pri príležitosti 300. výročia Jánošíkovho narodenia (1988).

-pc-

Za Slavomírom Chmelom

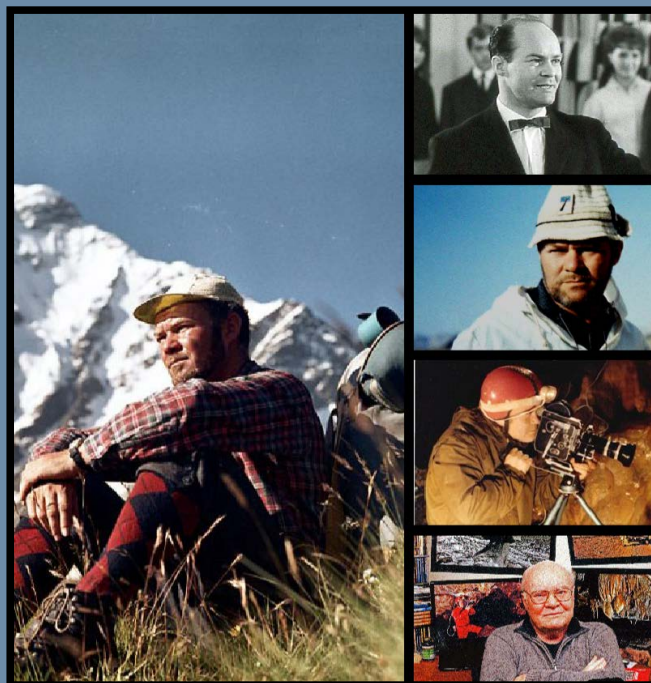
Dňa 21. januára 2021 zomrel v Žiline vo veku 88 rokov horolezec, speleológ a filmár Slavomír Chmela. Pochádzal z Moravy (Chropyně) a od mladosti sa venoval športu – gymnastike, hokeju a od roku 1950 dlhodobo horolezectvu. Keď ukončil povinnú vojenskú službu, s definitívnou platnosťou zakotvil v Žiline. Ako člen slovenského horolezeckého tímu absolvoval niekoľko výstupov na Kaukaz, viedol expedície na Pamír, do Sahary (Hoggar), na Fanské hory, do Álp a iných horstiev. Udelenie titulu majster športu (1968) bolo najvýznamnejším ocenením jeho aktívnej horolezeckej činnosti, dosiahnutých výsledkov a úspechov.

V roku 1978 začal Slavomír Chmela filmať v neprístupných európskych jaskynných útvaroch. Celkovo nakrútil vyše 400 dokumentárnych snímok, reportáží, odborných a popularizačných filmov z oblastí speleológie, horolezectva, prírodných krás, ochrany životného prostredia, tradičných remesiel, ľudovej kultúry... Viaceré tituly boli ocenené nielen doma, ale i v zahraničí.

Rád a často chodieval do Terchovej, udržiaval priateľské vzťahy s miestnymi jaskyniarimi, športovcami a folkloristami. Nakrútil tu aj niekoľko cenných filmových dokumentov (Terchovské korbáčiky, Terchovskí košíkári, oba 1987; Redikanie, Terchovskí rezbári, oba 1988; Fero Mucha, 1989).

Česť pamiatke Slavomíra Chmela!

-pc-

PÔSTNE OBDOBIE

Redakciu obecných novín mimoriadne potešilo, keď sa nám po čase ozvala dlhoročná osvedčená spolupracovníčka Oľga Chudovská. K poslaným receptom dokonca pripojila aj vtipnú fašiangovú mikropovedku z „horúcej“ súčasnosti. Terchovskej rodáčke ďakujeme za príspevok a do ďalšieho obdobia jej želáme pevné zdravie, veľa životnej energie a trvalé rodinné šťastie.

Tvarohový koláč „Fešák“

Suroviny: 2 hrnčeky polohrubej múky, hrnček práškoveho cukru, 2 lyžice kakaa, 2 vajcia, 200 ml mlieka, prášok do pečiva, 1/2 hrnčeka oleja.

Krém: 500 g mäkkého tvarohu, vanilkový cukor, 50 g palmarinu, 50 ml mlieka, 2 vajcia.
Postup: Cukor a vajčka vyšľaháme, pridáme olej, mlieko, postupne múku zmiešanú s práškom do pečiva a kakaom. Vymiešame hladké cesto, asi štvrtinu odoberieme, zvyšok vylejeme na pomastený, múkou vysypaný plech a dáme do vyhriatej rúry trochu zapiecť. Tvaroh, zmäknutý palmarin, mlieko a vanilkový cukor dobre rozmiešame, pridáme rozšľahané vajčka a spolu vymiešame na hladký krém, ktorý potom rozotrieme na zabezpečené cesto. Odloženú kakaovú hmotu môžeme dať do cukrárenského vrečka a tvarohový krém polejeme ľubovoľnými tvarmi. Koláč necháme dopiecť a po vychladnutí ho pokrájame na štvorce.

Ružové rezy

Suroviny: 7 vajec, 8 lyžíc kryštálového cukru, 4 balíčky jahodového alebo malinového pudingu, 1/2 prášku do pečiva.

Plnka: 500 ml mlieka, 2 balíčky zlatého kľasu, 250 g masla, 150 g práškoveho cukru, jahodová alebo malinová poleva.

Postup: Bielky oddelíme, pridáme k nim cukor a vyšľaháme sneh. Postupne doň vmiešame žĺtky, pudingové prášky a prášok do pečiva. Cesto rozotrieme na pomastený a pomúčený plech a necháme upiecť. V mlieku rozmiešame zlatý klas a uvaríme hustú kašu. Keď vychladne, pridáme do kaše maslo vymiešané s cukrom a všetko ešte spolu ručne premiešame. Upečený korpus prekrójime na polovicu, natrieme plnkou a prikryjeme druhou polovicou korpusu. Povrch polejeme polevou pripravenou podľa návodu na obale. Keď poleva stuhne, pokrájame koláč na rezy.

Makovník, ktorý vydrží dlhšie čerstvý

Suroviny: 250 g hladkej múky, 250 g uvarených zemiakov v šupke, 250 g palmarinu, 200 g práškoveho cukru, vajce, lyžička prášku do pečiva.

Plnka: 600 g mletého maku, 150 g práškoveho cukru, 6 lyžíc oleja, 2 lyžice rumu.

Postup: Zemiaky ošúpeme a vychladnuté postrúhame, pridáme múku s práškom do pečiva, cukor, palmarin a rozšľahané vajce. Vypracujeme vláčne cesto. Plnku si pripravíme tak, že pomletý mak pomiešame s cukrom, pridáme olej, rum a všetko dobre premiešame. Cesto rozdelíme na dve časti a rozvalkáme, natrieme polovicou plnky a zvinieme. Takto pripravíme aj druhý závin. Závin položíme na pomastený plech, potrieme ich rozšľahaným vajčkom, prepichujeme vidličkou a dáme piecť. Druhá možnosť je taká, že namiesto závinov si pripravíme „mriežovník“.

Mrkvové rezy

Suroviny: 5 vajec, 200 g kryštálového cukru, 100 ml oleja, 400 g surovej očistenej mrkvy, 400 g polohrubej múky, prášok do pečiva, kôra, šťava z citróna.

Na povrch: marhuľový džem, čokoládová poleva.

Postup: Žĺtky, cukor a olej vymiešame doplnista. Očistenú mrkvu najemno postrúhame a pridáme k základu. Z bielkov ušľaháme tuhý sneh, múku premiešame s práškom do pečiva a striedavo vmiešame do cesta. Pridáme šťavu, postrúhanú kôru z citróna a všetko dôkladne vymiešame. Plech pomastíme, posypeme múkou a cesto naň rovnomerne rozotrieme. Dáme piecť do vyhriatej rúry, upečené vyklopíme na dosku posypanú práškovým cukrom. Potom dobre potrieme marhuľovým džemom; keď džem trochu preschne, rezy polejeme čokoládovou polevou. Hneď ako poleva stuhne, krájame obdĺžnikové rezy.

Tvarohové fánky

Suroviny: 250 g hladkej múky, 250 g tvarohu, 2 vajcia, 60 g palmarinu, štipka soli, lyžička sódy bikarbóny, olej na vyprážanie, práškový cukor na posypanie.

Postup: Tvaroh prepasírujeme cez sito a zmiešame s múkou. Pridáme rozšľahané vajcia, palmarin, soľ, sódu bikarbónu a dobre vypracujeme cesto. Na pomúčenej doske cesto rozvalkáme na hrúbku 3-4 mm a ostrôžkou ho rozrežeme na rovnaké štvorce alebo iné ľubovoľné tvary. Tvary môžeme aj veľmi mierne na bočných miestach dvakrát narezat. V kastrole na rozhorúčenom

oleji fánky rovnomerne vyprážame z oboch strán a hneď ich obalujeme v práškovom cukre.

Oškvarkové pečivo vo formičkách

Suroviny: 250 g hladkej múky, 250 g hrubej múky, prášok do pečiva, 3 vajcia, 250 g mletých oškvarkov, štipka soli, 200 g práškoveho cukru, vanilkový cukor, lyžica bravčovej masti.

Postup: Pomleté oškvarky premiešame s múkou a práškom do pečiva. Pridáme rozšľahané vajčka spolu s cukrom a vanilkovým cukrom, štipkou soli a lyžicou bravčovej masti. Všetko spolu vypracujeme na hladké cesto. Postupne plníme rôzne formičky, ktoré vo vnútri poprášime trochou hladkej múky, poukladáme ich na plech a vo vyhriatej rúre pečieme doružova. Pečivo vyklopíme z formičiek a ešte teplé mierne posypeme práškovým cukrom.

Zemiaky na sladko alebo sýta desiatová polievka so zemiakmi a krájanými, respektíve trhanými (thuswie labky) haluškami z rezancového cesta

Suroviny: surové zemiaky očistené a pokrájané na kocky, soľ, cibula, štipka rasce, údená slanina, (alebo len maslo), mletá červená sladká paprika, voda podľa potreby.

Postup: Očistené a pokrájané zemiaky zalejeme vodou podľa potreby, pridáme rascu a uvedieme do varu. Zamiesime si rezancové cesto z 1-2 vajec, rozvalkáme a necháme oschnúť. Keď sú už zemiaky napoly uvarené, cesto si pokrájame na 2-3 cm pásiky; potom rozkrájame centimeter široké halušky alebo do polievky z cesta trháme husie labky. Všetko osolíme a keď sú halušky aj zemiaky uvarené, odtiahneme ich z ohňa. Potom rozkrájame slaninu na kocky, pridáme nadrobno nakrájanú cibulu a všetko opražime (ak nie je slanina, dáme maslo). Keď je už cibula opražaná, pridáme mletú červenú sladkú papriku a všetko vysypeme do polievky. Môžeme hneď podávať. Pre zjemnenie si môžeme do taniera pridať 2-3 lyžice sladkého mlieka.

Mrvane

Mrvane je názov jedla, ktorý možno poznať aj v Terchovej. Keď zjídeme na Oravu, už v susednej Zázrivej tento názov nepoznajú všetci. V dedinách okolo Dolného Kubína to niekde volajú mliečna polievka, inde múčna polievka, v Malatinej molence... Nech sú už názvy akokoľvek rozdielne, netreba sa za tento pokrm hanbiť. Ide o jednoduché diétne jedlo, dá sa z neho nasýtiť a na prípravu netreba veľa času.

V oblasti, kde bývam (Liptovský Ján), mrvane tiež nepoznajú. Viac sa tu variла kulaša zo zemiakov a múky, omastená nie vždy slaninou, ale maslom a posypaná tvarohom alebo strúhaným oštiepkom. No a ako špecialitu mali plnené liptovské droby.

Baranie črevá, ktoré miestni volajú šialence, sa plnia aj hrubšie ako klobása z hovädzích čriev. Tie sa vyrábajú dodnes a možno ich kúpiť v obchode. Väčšia výrobná je v Ružomberku a pri Liptovskom Mikuláši – v dedine Liptovský Ondrej.

Musím sa priznať, že po vydaji som mrvane nevarila; ani moje deti to nepoznajú. Pamätám si však, že keď v Terchovej chodili po osadách *handári* – predávali stužky, čipky, hrnce, gumy –, alebo keď sa k nám zatúlal drotár, vždy poprosili mamu, aby im navarila mrvane, že sú veľmi hladní...

Suroviny na mrvane: mlieko, soľ, hladká alebo polohrubá múka, voda.

Postup: Dáme variť asi liter mlieka, pridáme doň hrnček vody, soľ a varíme. Do misky dáme 1- 1,5 hrnčeka hladkej alebo polohrubej múky, pridá sa 0,5 dcl vody a rukou múku spracujeme na „drobeničku – mrvanky“. Do múky nedávame veľa vody, aby cesto neostalo v jednej hrči, ale bolo viac múčne. Keď mlieko vrie, jednou rukou doň sypeme mrvane, druhou ho stále miešame a varíme aspoň 8 minút. Po uvarení hneď podávame. Niektorí ich majú rád na tanieri mierne pricukrené. Keď mrvane ochladnú, stuhnú. Vtedy môžeme do mrvaňov vliať trochu teplého mlieka, rozmiešať ich a znova sú ako čerstvé.

Stalo sa teraz na fašiangy

Mišo bol postarší mládenec a rád by sa chcel oženiť. Vo vedľajšej dedine mal pekné dievča Milku, lenže pre robotu nemal veľa času chodiť za ňou častejšie. Preto poprosil mamu aj krstnú mamu, či by nešli s ním ku Milke na *priepaky*. Mama aj krstná mama sa zaradovali. Napiekali do škatule fajnových koláčov, do tašky na spodok uložili pár kúskov klobásky, zo tri oštiepky, na to ešte škatuľu s koláčmi a fľašu vodky.

Keď mali všetko pripravené, vybrali sa na *priepaky* ku Milke pešo, lebo to nebolo ďaleko. Mišovi dali tašku do ruky a prikázali mu, aby ju niesol opatrne, aby s ňou *nešugáňal*, lebo pomliaždi koláče. Mišo teda niesol tašku vzorne, len občas si ju preložil z jednej ruky do druhej. Kráčať pekne v strede, z pravej strany kráčala mama, z ľavej krstná mama. Miša počas cesty, ako kráčali, učili móresu ako sa má pri Milke správať. Že ju nemá bozkávať, ani ruku podávať, len pästičkou tak trochu pohroziť a laktom mierne postrčiť. Mišovi sa takéto pozdravy ani nemohli zmestiť do hlavy. Pomyslel si, že aj tak Milku pozdraví po svojom.

Cesta im rýchlo ubiehala a boli už celkom blízko pri dedine. Videli aj strechu

domu, kde bývala Milka. Ako tak kráčajú, zrazu pred nimi skočí do cesty mátoha. Tenká, s vysokými nohami a čiernymi strapatými vlasmi. Kričí na nich: „Okamžite naspäť! Kam idete, viete, že sa nechodí na návštevy?!“ Mišo hovorí: „Ideme na *priepaky* ku mojej Milke.“ Mátoha revom odvetí: „Okamžite domov, lebo zavolám políciu. Tvoja Milka už mládenca má a je oveľa mladší. Je to jej Covidko-19 ročný.“ Mišo sa pýta: „Čo si za komedianta, čo si za čudo, čo robíš srandy? Vieš, keď vytiahnem fľašu z tašky, rozbijem ti gamby.“ Krstná mama vraví: „Jó, Mišo, nerob nič, daj pokoj. Proti vetru sa nedá šťať, vždy ťa to obští. Poď, ideme naspäť domov.“

Kráčajú teda domov, nahnevani a smutní, takmer bez slova. Doma v kuchyni Mišo vytiahol z tašky škatuľu s koláčmi a fľašu vodky. Každému nalial po pohárik. Vypili a ešte to druhýkrát zopakovali. Mama aj krstná mama založili ruky a tiško na stoličkách zadriemali. Mišo dopil vodu a púšťa si starý *patifón*, z ktorého mu na bakelitovej platni spievajú jeho obľúbené pieseň „... kde ťa hľadať mám, á, á, kde ďaleko, či za horami si, Su-li-ko?“

Mama aj krstná mama sa prebudili. Poupratovali kuchyňu a krstná mama dostala na rozlúčku do škatuľky koláče z tých nevydarených *náhovorkov*. Krstná mama sa poďakovala a pred odchodom domov vraví Mišovi: „Ešte musíš trochu vyčkať času, ako hus klasu. A bude aj veselá svadba!“

Oľga CHUDOVSKÁ,
rod. Huličiarová
Liptovský Ján

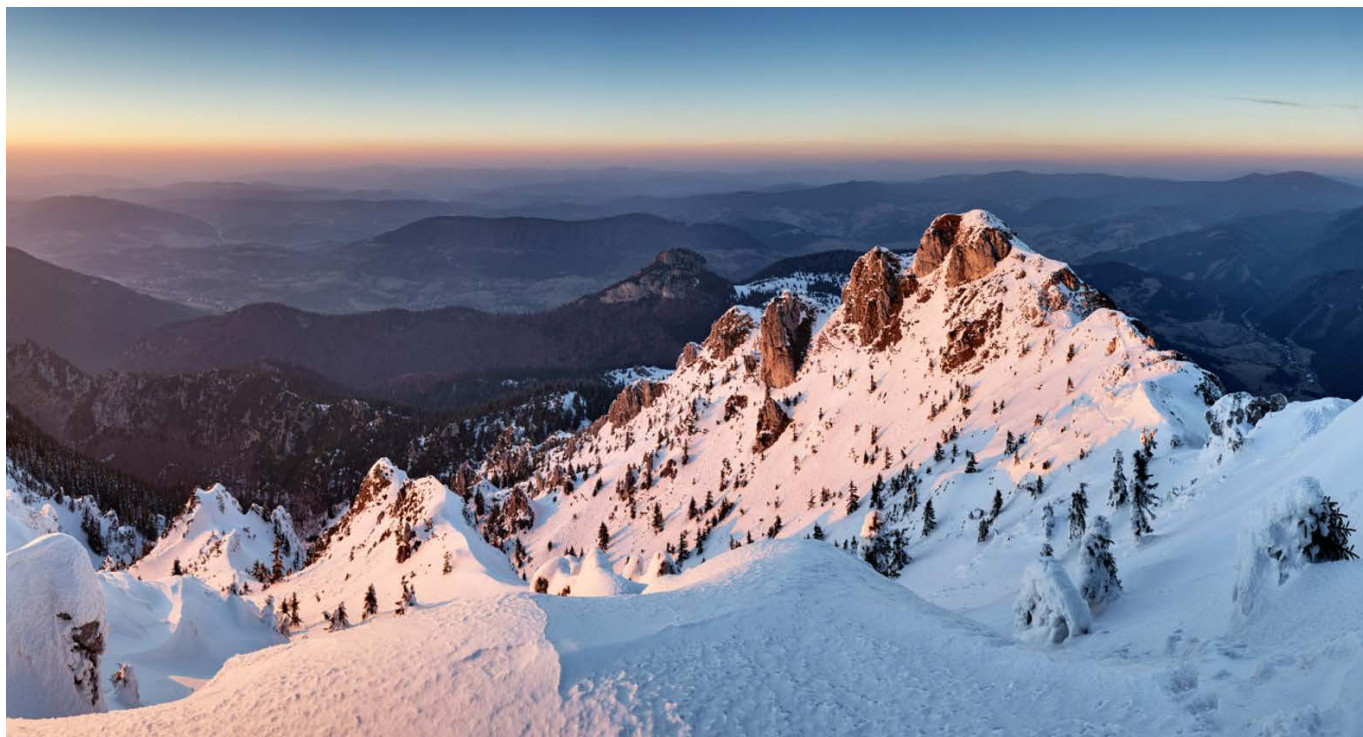
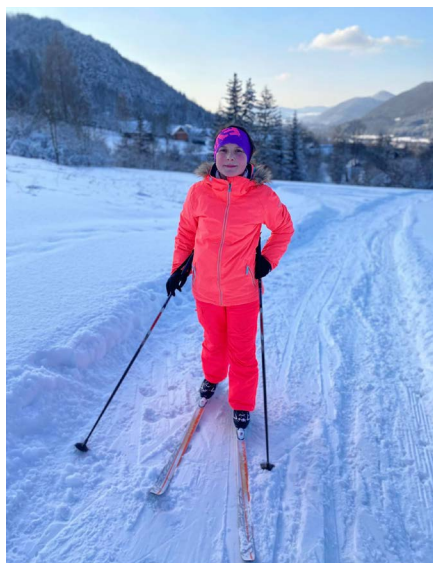
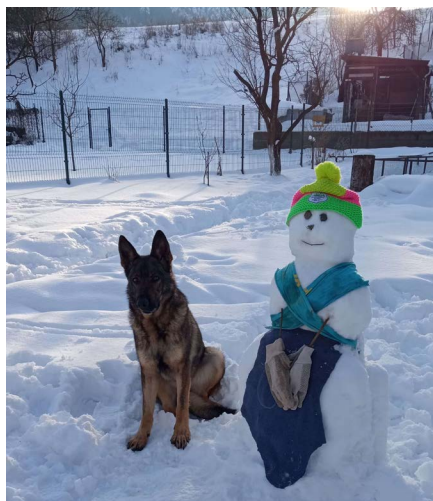

FOTO – Martin HABÁNEK

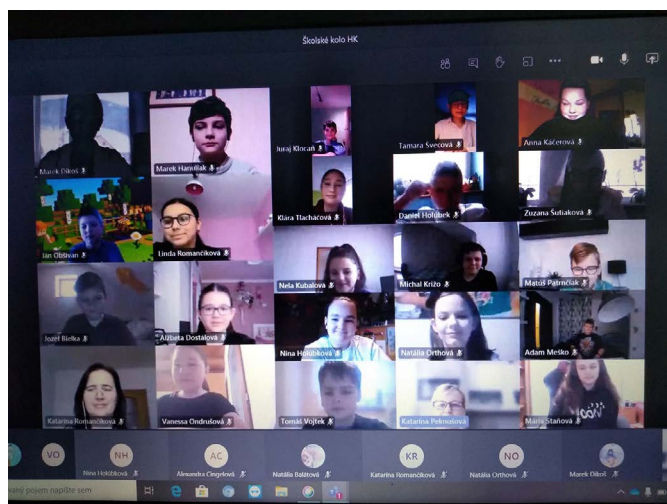
Zo života školy

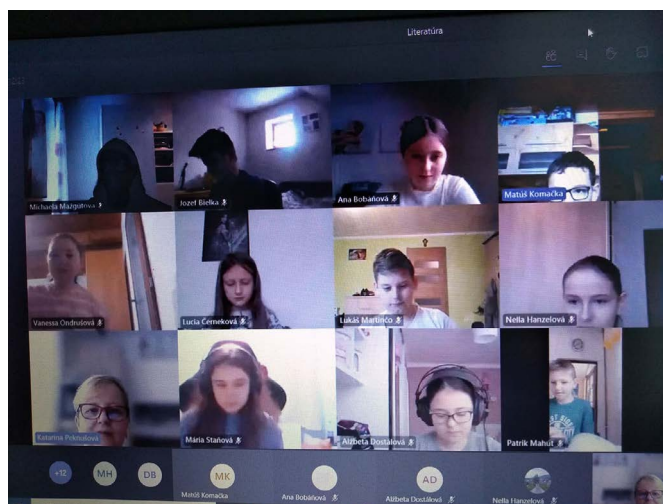
Telesná výchova v prírode

Fotografie s najkrajšími stavbami zo snehu – fotosúťaž

Školské kolo Hviezdoslavovho Kubína – online

Dištančná forma vyučovania
FOTOARCHÍV – ZŠ S MŠ TERCHOVA

Podrobná turistická mapa Malej Fatry

Jeden z najnavštevovanejších národných parkov sa dočká svojej aktualizovanej turistickej mapy. Legendárne zeleno-žlté mapy majú už viac než 72-ročnú tradíciu. Kolektív kartografov sa rozhodol aktualizovať územie Národného parku Malá Fatra, a tak vytvoriť podrobnú turistickú mapu.

Každému turistovi či návštevníkovi národného parku môže byť mapa nápomocná práve pre rôzne typy na výlety. „Keďže turisti vyhľadávajú v Malej Fatre čo najpodrobnejšie informácie, túto mapu spracúvame v mierke 1:25 000, ako jednu z mála. Územie je tak prehľadnejšie, podrobnejšie a dá sa z neho lepšie vyčítať zaujímavá atrakcia alebo priebeh samotnej turistickej trasy“ – hovorí vydavateľ máp a letec Milan Paprčka.

Počas aktualizácie turistickej mapy sa všetky informácie a mapové dáta získavajú priamo v teréne. Manažér projektu Pavol Suchár pracuje na aktualizácii mapy štyri mesiace. „V rámci aktualizácie spolupracujem najmä s miestnymi samosprávami, podnikateľmi v cestovnom ruchu a tiež miestnymi turistickými organizáciami. Často sú to ale aj individuálni nadšenci, pre ktorých je tento región naozaj srdcovou záležitosťou a s hrdosťou pomáhajú spresňovať údaje v našich mapách. Aj vďaka nim sa väčšinou znovuobjavia už zabudnuté miesta alebo opravujú historiou zdeformované názvy“ – spresňuje Suchár.

Aktualizovanie turistických trás je uskutočnené formou spolupráce s Klubom slovenských turistov. Množstvo turistov sa venuje tiež cyklistike a viacerí cyklisti zas obľubujú aj turistiku. Tým, že vznikali požiadavky od partnerov, samotných turistov a cyklistov, sa výrobcovia rozhodli doplniť aj cyklotrasy do turistických máp. Preto v roku 2017 nadviazali spoluprácu i so Slovenským cykloklubom (SCK). V súčasnosti každú vydanú turistickú mapu korektúru je SCK, aby boli cyklotrasy aktuálne. Tak má mapa vyššiu pridanú hodnotu – pre turistu aj cyklistu.

V Národnom parku Malá Fatra sa nachádza nespočetné množstvo tipov na výlet či turistiku. 1 709 metrov meria najvyšší vrch Veľký Kriváň a láka turistov z celého Slovenska nielen v lete, ale i zime. Úchvatná dolina Vrátna v Terchovej, rodisko slovenskej legendy Juraja Jánošíka, či Tiesňavy sú ideálnym miestom pre odych, spoznávanie a načerpanie energie.

Mgr. Andrea FARKAŠOVÁ
VKÚ Harmanec, s. r. o.

Escape room Jánošíkov príbeh

Prší? Chceš zabiť nudu? Už si bol všade? Nudíš sa a nevieš, čo so sebou? Či vonku prší alebo si vášnivý dobrodruh, ktorý rád lúšti hádanky a hľadá indície? Hybaj s nami zažiť niečo nové!

Chceli by sme vám a vašim ubytovaným hosťom pripomenúť našu únikovú hru Escape room Jánošíkov príbeh. Ak počasie turistike nežičí, môžu vaši hostia navštíviť spomínanú hru. Posielame jej krátky popis.

Pýtate sa, čo je Escape room? Ide o únikovú hru, ktorú vylúštite prostredníctvom indícií a hádaniek. Na únik máte 60 až 90 minút, pričom naša Escape room je zameraná na spoznanie Jánošíkovho príbehu a nájdenie jeho strateného pokladu.

Kto môže navštíviť Escape room? Všetci! Hra je ideálna aj pre rodiny s deťmi. Odporúčame si hru rezervovať vopred na tel. č. 0908 331 449 alebo 0904 104 083.

Cena za skupinu: do 13.00 h – 35 €, od 13.00 h – 50 €.

Kde nás nájdete? Escape room Jánošíkov príbeh sa nachádza v Turistickom centre Terchová, ul. sv. Martina 1, Terchová.

Hybaj aj ty spoznať Jánošíkov príbeh a nájsť jeho stratený poklad!

Tím Turistického centra Terchová – Uteč z mesta
www.tic-terchova.sk
www.utecz mesta.eu
www.terchovskylvlacik.sk
www.teambuilding-terchova.sk

Filip v dubnickom drese

Filip Ondruš v dubnickom drese

Terchovským športovým fanúšikom pri sledovaní výsledkového servisu zo Slovenskej hokejovej ligy (SHL) iste neuniklo, že v drese HK Spartak Dubnica sa pravidelne bodovo presadzuje náš rodák Filip Ondruš. Ako k spojeniu so Spartakom prišlo, ako vníma túto zvláštnu sezónu a ďalšie zaujímavosti nám prezradí v nasledujúcich riadkoch samotný Filip:

„Pred sezónou som ani nepomyslel, že by som sa dostal do Dubnice. Mal som ponuky z extraligy, ktoré som odmietol, pretože som rokoval so Žilinou, s ktorou mi to na poslednú chvíľu stroskotalo. Tesne pred sezónou sa ozvala Dubnica, kde sa snažím mladému kolektívu pomôcť svojimi výkonmi. Zvykám si na iný štýl hokeja ako som bol zvyknutý doteraz. Kladie sa tu väčší dôraz na bojovný hokej pred takticky vyspelejším poňatím hry. Vnímam to ako zmenu, ktorá ma môže zas niekam posunúť. Aj v mužstvách SHL-ky šarapatil koronavírus a sezóna je poznačená prekladaním zápasov, karanténami a neustálym testovaním. Ja som si tým tiež prešiel a z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že mi trvalo asi mesiac, kým som sa cítil stopercentný a bez komplikácií či príznakov. Hádam to už pominie a sezónu dohráme, ako bolo naplánované. Tá akurát vrcholí, dôležitý bude záver a chceme sa umiestniť čo najlepšie. Spoločným cieľom je aspoň semifinále. Do budúcej sezóny ešte neviem, čo bude, ako sa situácia vyvinie, aké budú ponuky. Navyše musím zvažovať skutočnosť, že okrem hokeja aj študujem na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, čo je na zosúladenie času náročnejšie“ – zakončil svoje rozprávanie bývalý mládežnícky reprezentant Slovenska, ktorý aj na strednom Považí nosí na drese obľúbenú 23-ku.

Marián ZAJAC
FOTOARCHÍV – Filip ONDRUŠ

V slávnostných retro dresoch Žiliny. Zľava Filip Ondruš, Maroš Mikoláš, Peter Húževka

Lukáš v drese Hradca Králové

Lukáš Cingel sa s levmi dohodol na ďalšej spolupráci

Po dvoch rokoch v drese Levu Praha pôsobiaceho v KHL a troch sezónach vo farbách pražskej Sparty ťahá Lukáš už štvrtú sezónu v Mountfielde Hradec Králové. Postupne si v ňom svojimi výkonmi vybudoval rešpektovanú pozíciu a zaradil sa medzi lídrov tímu. Niet preto divu, že klubový manažment ponúkol spoľahlivému útočníkovi predĺženie spolupráce o ďalšie dva roky.

Mountfield HK postupne buduje tím na ďalšiu sezónu a bude sa spoliehať na osvedčenú kvalitu. Dáva si preto záležať na udržaní kóstry mužstva s ostrieľanými borcami ako Radek Smoleňák, Richard Nedomlel, Petr Koukal či Jordan Perret. Do tejto kategórie patrí aj náš rodák, čoho dôkazom sú i slová generálneho manažéra klubu Aleša Kmoníčka: „Lukáš patrí medzi stabilné články našej zostavy. Je to kvalitný center, ktorý podáva vyrovnané výkony. Sme preto veľmi radi, že sme sa dohodli na ďalšej spolupráci. Vážim si, že napriek veľkému záujmu o Lukáša zo strany klubov českej extraligy, ale aj zo zahraničia, mal Lukáš prioritu dohodnúť sa s nami.“

A ako vníma tento krok samotný Lukáš? „Hradec myslí každý rok na najvyššie miesta a mňa teší, že som súčasťou klubových plánov a že mi dlhodobo dôverujú. Je to super mesto a okrem hokejovej stránky sa nám tu páči aj s rodinou. Kúsok je to i na Slovensko, takže rodina nás môže prísť kedykoľvek navštíviť – teda ak nie sú práve zatvorené hranice z dôvodu pandemických opatrení. Bývame hneď pri lese, takže aj keď sme v byte, je to akoby sme mali záhradu rovno pred domom. Toto prostredie využívame s manželkou Ľubkou a synom Oliverom, ktorý sa nám tu narodil, aj na časté bicyklovanie v okolí. Ak tu strávime ďalšie roky, tak Hradec už bude pre nás skoro ako taký druhý domov“ – zhrnul svoje dojmy po podpise novej zmluvy účastník zimnej olympiády a dvoch majstrovstiev sveta v reprezentačnom drese Slovenska.

Nech sa teda Lukášovi Cingelovi v hradeckej svorke levov darí, aby ukoristili čo najviac hokejových trofejí a potešili tak nielen fanúšikov v meste pod Bielou vežou, ale aj tých spod Rozsutca.

Zimná rodinná idylka, Lukáš, Ľubka a Oliver Cingelovci

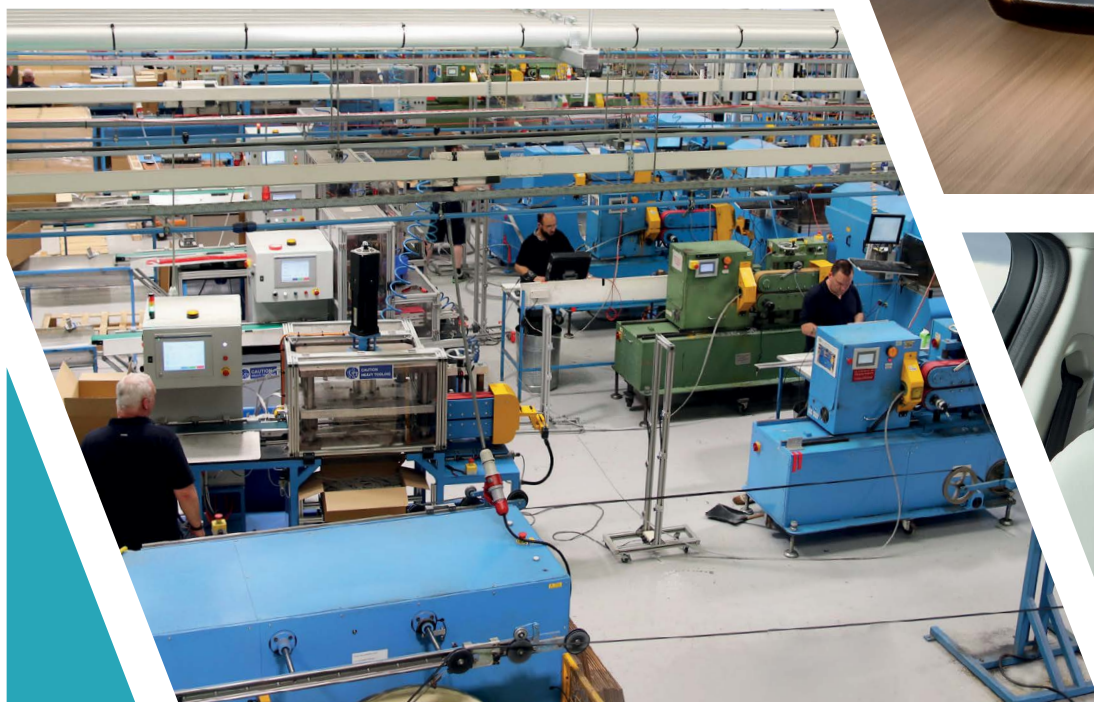
Marián ZAJAC
FOTOARCHÍV – Lukáš Cingel

COBA

automotive

design . develop . deliver

COBA Automotive patrí medzi významných výrobcov interiérových a exteriérových obložení a tesniacich systémov pre automobilový priemysel.

Ako odborníci na extrúziu a vstrekovanie plastov spolupracujeme s poprednými výrobcami automobilov a navrhujeme kvalitné komponenty so zreteľom na znižovanie hmotnosti a úsporu nákladov.

Kontaktujte nás ešte dnes!

COBA Automotive s.r.o.

Vyšné Kamence 11 | Terchová | 013 06 | Slovakia

Mobile: +421 915 808 898 | Office: +421 41 507 11 01 | Fax: +421 41 507 11 51